

# Integration på svensk arbetsmarknad - ett internationellt perspektiv

WORKING PAPER 2017:3

Maria Cheung  
Kristin Hellström



# Sammanfattning<sup>1</sup>

I Sverige har andelen utrikesfödda ökat från 14 till 17 procent sedan 2009. Många av dem som kommit hit på senare år är asylsökande från länder utanför Europa. Allt fler har ställt sig frågan om det tar längre tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Trots det lyfts Sverige ofta upp som ett föredömesland. Sveriges integrationspolitik rankas högst inom EU och OECD för att den anses vara ambitiös och effektiv.

Rapporten visar att Sverige har högst sysselsättningsgrad bland utrikes födda, jämfört med länder som Danmark, Frankrike, Italien, Nederländerna och Tyskland. I Sverige är 64 procent av de utrikes födda sysselsatta, jämfört med 62 procent i genomsnitt i EU. Siffrorna baseras på Eurostats statistik från 2015. Men det tar längre tid för utrikesfödda att etablera sig på arbetsmarknaden i Sverige, jämfört med i andra EU-länder. Sverige har också det största gapet i sysselsättningsgrad på 14 procentenheter i Europa mellan inrikes- och utrikesfödda.

En förklaring till det relativt stora gapet är att Sverige har tagit emot en större andel flyktingar än andra EU-länder. Orsaken till migration är avgörande för hur lång tid det tar att etablera sig på arbetsmarknaden. Den som är flykting har till exempel längre väg till att få ett arbete än arbetskraftsinvandrare. En annan förklaring är att sysselsättningsgraden bland inrikes födda är högre i Sverige än i många andra EU-länder.

I den här rapporten försöker vi bidra till kunskap om hur integration på den svenska arbetsmarknaden ser ut i ett internationellt perspektiv. I rapporten visas att det ur ett hållbart samhällsekonomiskt perspektiv kan finnas motiv för att investera i mer långsiktiga åtgärder som syftar till att underlätta integrationen på arbetsmarknaden. Sådana behovsområden finns framförallt inom utbildnings- och bostadspolitiken. Samtidigt behöver samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och olika aktörer inom hälsovården och det civila samhället utökas.

---

<sup>1</sup> Författarna tackar Ann-Christin Jans, Anna Araskog, Jennie K Larsson, Gülay Özcan, Mats Wadman, Annika Sundén och Johan Nylander samt seminariedeltagare vid Arbetsförmedlingen för värdefulla kommentarer. Rapporten togs från början fram som ett beslutsunderlag till Arbetsförmedlingens styrelse.



## **Innehåll**

<b>1</b>	<b>Inledning .....</b>	<b>7</b>
<b>2</b>	<b>Vad är och hur mäter man integration? .....</b>	<b>11</b>
<b>3</b>	<b>Hur får man integration att fungera? .....</b>	<b>14</b>
<b>4</b>	<b>Svensk integrationspolitik internationellt .....</b>	<b>17</b>
<b>5</b>	<b>Vilka är de utrikes födda? .....</b>	<b>20</b>
5.1	Andel utrikesfödda av befolkningen.....	21
5.2	Födelseland och invandring.....	24
5.3	Orsak till migration.....	28
5.4	Andel kvinnor.....	30
<b>6</b>	<b>Indikatorer på integration .....</b>	<b>31</b>
6.1	Arbetskraftsdeltagande.....	32
6.2	Arbetslöshet .....	36
6.3	Sysselsättningsgrad och sysselsättningsgap.....	38
6.3.1	Utvecklingen över tid.....	42
6.4	Sysselsättningsgrad bland inrikes födda med utrikesfödda föräldrar .....	45
<b>7</b>	<b>Vad förklarar skillnader i sysselsättningsgap? .....</b>	<b>46</b>
7.1	Migrationsorsak .....	46
7.2	Kvinnors sysselsättningsnivåer .....	47
7.3	Utbildningsnivåer .....	48
7.4	Vistelsetider.....	50
<b>8</b>	<b>Tid till etablering på arbetsmarknaden .....</b>	<b>52</b>
<b>9</b>	<b>Vad påverkar etableringen på arbetsmarknaden?.....</b>	<b>55</b>
<b>10</b>	<b>Avslutande diskussion .....</b>	<b>57</b>
<b>11</b>	<b>Referenser.....</b>	<b>60</b>



## 1 Inledning

Internationella migrationsflöden har förändrats en hel del de senaste femton åren. Både inom den Europeiska Unionen (EU) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har andelen utrikes födda ökat med mer än 30 procent sedan år 2000. Siffror från 2012 visar att var tionde invånare inom dessa länder är född utomlands vilket omfattar totalt cirka 115 miljoner utrikes födda (OECD och EU, 2015). I Sverige är idag var sjätte svensk född utomlands vilket motsvarar 1,68 miljoner personer eller 17 procent av befolkningen.<sup>2</sup> De vanligaste födelseländerna är Finland, Irak och Polen och det största invandringslandet är Syrien. År 2008 var det vanligaste invandringslandet Irak och Thailand. Det faktum att den humanitära migrationen till många europeiska länder ökat explosionsartat på grund av konflikten i Syrien, har under de senaste fem åren skapat en generell oro över hur länder ska kunna integrera dessa inom en rimlig tid.

I den svenska debatten kring utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden brukar man ofta höra att integrationen fungerar dåligt.<sup>3</sup> Ofta likställs integration med huruvida en individ är sysselsatt eller inte.<sup>4</sup> I Sverige blev detta tydligt i samband med etableringsreformens införande 2010 då den så kallade arbetslinjen kom att börja prägla svensk integrationspolitik (Larsson, J.K, 2015). Ordet integration har dock en flerdimensionell betydelse vilket innefattar att ingå som del i något som kan förenas, sammanföras och sammansmälta till en helhet. Vanligtvis krävs det mer än att vara sysselsatt för att betraktas som integrerad i ett samhälle.

I den här rapporten försöker vi bidra med kunskap om hur integrationen på den svenska arbetsmarknaden ser ut i ett internationellt perspektiv. Internationell statistik visar att sysselsättningsgraden, det vill säga andelen

---

<sup>2</sup> Per den sista december 2015, se [www.scb.se](http://www.scb.se).

<sup>3</sup> Media målar ofta upp bilden om en misslyckad svensk integrationspolitik med rubriker som att "Misslyckad integration kan leda till social kris" (se Dagens nyheter, ekonomi 2015-12-21: <http://www.dn.se/ekonomi/misslyckad-integration-kan-leda-till-social-kris/>), "Svenska folket: Integrationen fungerar inte" (se Dagens nyheter, 2015-03-16, <http://www.dn.se/nyheter/sverige/svenska-folket-integrationen-fungerar-inte/>), "Därför fungerar inte integrationspolitiken" (Se Göteborgs-Posten, 2015-10-18, <http://www.gp.se/nyheter/debatt/d%C3%A4rf%C3%B6r-fungerar-inte-integrationspolitiken-1.152388>), "Regeringens integrationspolitik helt tom" (se Dagens Samhälle, 2015-02-19, <http://www.dagensamhalle.se/debatt/regeringens-integrationspolitik-helt-tom-13857>), "Därför är Sverige sämst på integration", 2014-05-29, <http://www.svd.se/darfor-ar-sverige-samst-pa-integration>), "Misslyckad integration", (se Nya Wermlands-Tidningen, 2016-02-25, <http://nwt.se/asikter/ledare/2016/02/25/misslyckad-integration?refresh=true>), "Den misslyckade politiken tilläts fortsätta" (se Svenska Dagbladet, 2015-10-12, <http://www.svd.se/den-misslyckade-politiken-tillats-fortsatta>).

<sup>4</sup> Sysselsatt innebär att en person har ett arbete eller av annan orsak räknas som sysselsatt i SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU)

sysselsatta av den arbetsföra befolkningen, är lägre och att arbetslösheten är högre bland de utrikes än bland de inrikes födda. Sverige har även ett relativt större sysselsättningsgap, det vill säga skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes- och utrikesfödda, än i många andra länder i Europa. På senare tid har allt fler ställt sig frågan om det tar längre tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden i Sverige än i andra länder. Trots det lyfts Sverige ofta upp som ett föredömesland i internationella studier. Sveriges integrationspolitik rankas högst inom EU och OECD för att den anses vara ambitiös och effektiv.

En viktig förklaring till Sveriges stora sysselsättningsgap jämfört med övriga Europa är att Sverige tar emot stora grupper av flyktingar och deras familjer. Av OECD-länderna har Sverige haft den största andelen asylsökande under perioden 2005-2014 (OECD, 2016b). En stor andel som söker asyl har en låg utbildningsnivå. För att i Sverige lyckas med integrationen ställs stora krav på nuvarande utbildningssystem och att kunna se över möjligheter som innebär utökning och bättre anpassning av olika utbildningsinsatser. Vistelsetid i Sverige är också en viktig förklaringsfaktor för utrikes föddas arbetsmarknadsintegration. Sysselsättningsgapet tar till exempel inte hänsyn till att gruppen utrikes födda är heterogen som består av individer som dels vistats länge i Sverige och dels kortare.

Beroende på utvecklingen i omvärlden spår Migrationsverket att mellan 35 700 och 77 700 personer kommer att söka asyl i Sverige under 2017.<sup>5</sup> Fortsatt framtida flyktingmottagande och ny lagstiftning<sup>6</sup> som begränsar rätten till uppehållstillstånd för flykting- och anhöriginvandrare innebär troligen ett fortsatt stort sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda. Den nya lagstiftningen innebär att flyktingar och skyddsbehövande numera får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i tre år respektive 13 månader. I samband med att tillståndet löper ut kan flyktingar beviljas ett permanent uppehållstillstånd om de kan visa att de kan försörja sig själv genom anställning eller näringsverksamhet.<sup>7</sup> Ovissheten om att få stanna i ett land och långa asylprocesser kan öka risken för posttraumatiska stressyndrom som försvårar en snabb etablering. Tillfälliga uppehållstillstånd kan också få konsekvenser för Arbetsförmedlingens arbete inom etableringsuppdraget. Dels i termer av ökad administration till följd av en mer komplex hantering av etableringsplanen för arbetssökanden

<sup>5</sup> Migrationsverkets verksamhets- och utgiftsprognos, juli 2016, bilaga 1

<sup>6</sup> Den 20 juli 2016 infördes en tidsbegränsad lag som ska gälla i tre år och innebär att rätten till uppehållstillstånd för flykting- och anhöriginvandrare begränsas.

<sup>7</sup> Skyddsbehövande kan beviljas förlängt uppehållstillstånd om skyddsbehov kvarstår.



med uppehållstillstånd som är kortare än två år.<sup>8</sup> Dels i termer av ett försvårat matchningsarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare. Personer med kompetens och erfarenhet kommer troligen inte att validera sina kunskaper eller påbörja kompletterande studier om processen tar längre tid än vad uppehållstillståndet tillåter. Sverige riskerar därmed att förlora viktig kompetens som behövs på arbetsmarknaden.

Tidigare studier har visat att ökad handläggartäthet (Andersson Joonä och Nekby, 2012), intensifierad sök- och matchningshjälp (Johansson och Åslund, 2011), jobbcoachning (Liljeberg m.fl., 2012a), arbetspraktik (Svantesson och Aranki, 2006; Forslund m.fl., 2013), språkträning (Riksrevisionen, 2011 och 2015), validering (Universitets- och högskolerådet, 2014) och subventionerade arbeten som nystartsjobb (Riksrevisionen, 2013; Liljeberg m.fl., 2012b) är viktiga insatser för att lyckas stärka nyanländas ställning på arbetsmarknaden. För individer som står långt från arbetsmarknaden kan ett subventionerat arbete vara den enda vägen in på arbetsmarknaden. Subventionerat arbete utgör dock inte en grund för ett permanent uppehållstillstånd. Införandet av tillfälliga uppehållstillstånd kan därför mycket väl försvåra en framtida etablerings- och integrationsprocess av nyanlända på den svenska arbetsmarknaden.

Rapporten försöker belysa svårigheten med att göra internationella jämförelser av sysselsättningsgrad mellan inrikes- och utrikes födda, eftersom de utrikes föddas bakgrundsvariabler både skiljer sig åt och varierar över tid och mellan länder. Även om det finns ett mervärde i att göra internationella jämförelser behöver man beakta komplexiteten i sådana mätningar. Kopplingen mellan sysselsättning, etablering och integration är inte uppenbar. Etableringsuppdraget syftar till att etablera nyanlända på den svenska arbetsmarknaden medan integration är ett vidare begrepp; att vara sysselsatt behöver inte innebära att en individ är integrerad i samhället. Trots att integration är en flerdimensionell process som omfattar många samhällsområden begränsar vi oss i denna rapport till att enbart fokusera på integration på arbetsmarknaden. Att utifrån offentlig statistik uttala sig om hur integrationen fungerar i ett land kan dock vara problematiskt även om integration begränsas till att endast studera sysselsättning.<sup>9</sup>

Baserat på inhämtad offentlig statistik från ett urval av europeiska länder och utifrån tidigare forskning försöker vi förklara Sveriges relativt stora sysselsättningsgap och redogöra för olika faktorer som påverkar integrationen på arbetsmarknaden. Vi beskriver hur sammansättningen av

---

<sup>8</sup> En etableringsplan kan omfatta högst 24 månader enligt lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandare.

<sup>9</sup> Att ha en sysselsättning definieras som att ha ett utfört arbete under minst en timme en viss vecka.

befolkningen ser ut i olika länder och studerar hur sysselsättningen varierar för olika grupper av befolkningen. De data som ligger till grund för rapporten är arbetsmarknads- och befolkningsstatistik från Eurostat.<sup>10</sup> Figurer som rör sysselsättning, arbetskraftsdeltagande och arbetslöshet är hämtade från respektive lands arbetskraftsundersökning, Labour Force Survey (LFS). Statistiken som presenteras omfattar individer i åldrarna 15-64 år eftersom datatillgängligheten över tid är som störst för dessa åldersintervall.<sup>11</sup> Där det varit möjligt har siffror för 2015 använts, annars har senaste tillgängliga året använts. Urvalet av länder baseras på de länder som i många avseenden liknar Sverige, vilket framförallt är de nordiska länderna och några av de större europeiska länderna som tar emot många invandrare. Tyskland är ett land som Sverige ofta jämförs med just när det kommer till förhållandet mellan inrikes och utrikes födda på arbetsmarknaden. Tyskland är därför med i denna jämförelse trots att deras statistik inte redovisas på samma sätt som i övriga länder.<sup>12</sup>

Vi inleder rapporten med att kort beskriva vad integration innebär och hur man vanligtvis mäter integration på arbetsmarknaden. Därefter återger vi tio områden identifierat av OECD som viktiga för integration. Vidare beskriver vi hur internationella jämförelser rankar svensk integrationspolitik. I kapitel fem beskriver vi utifrån arbetsmarknads- och befolkningsstatistik hur sammansättningen av de utrikesfödda ser ut för de länder som ingår i urvalet. I kapitel sex finns beskrivande statistik för arbetskraftsdeltagande, arbetslöshet, sysselsättningsgrad och sysselsättningsgap för olika länder. I kapitel sju försöker vi finna förklaringar till varför Sverige har en av de största skillnader i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikesfödda. I kapitel åtta och nio återger vi vad tidigare studier säger om de utrikesföddas tid till etablering på arbetsmarknaden och återger kortfattat de utbuds- och efterfrågefaktorer som empirisk forskning har visat påverka etableringstiden. I det sista kapitlet sammanfattar vi rapporten med en avslutande diskussion.

---

<sup>10</sup> Data hämtat mellan 160401-160823

<sup>11</sup> Detta exkluderar även skillnader som beror på till exempel pensionsålder.

<sup>12</sup> I Sverige måste man vara folkbokförd och ha ett personnummer för att komma med i den officiella befolkningsstatistiken. Detta leder till att fjolårets invandring av flyktingar enbart ökade marginellt trots att rekordmånga asylsökande kom under 2015. En person blir bosatt i Sverige först efter att denne fått sin asylansökan beviljad av Migrationsverket (eller av domstolen). I Tyskland är situationen annorlunda. Där ingår en flykting i befolkningsstatistiken när denne fått "Aufenthalts-gestattung" (Temporary Residence Permit). Flyktingar får temporärt uppehållstillstånd i samband med asylansökan. Flyktingar räknas således in i befolkningsstatistiken när de ansöker om asyl – inte när de fått sin asylansökan beviljad som är fallet i Sverige.

## 2 Vad är och hur mäter man integration?

Den svenska integrationspolitikens mål är att alla ska ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Integration berör många olika samhällsområden och definieras som en process där skilda enheter förenas (Nationalencyklopedin, 2016). I denna rapport ligger fokus på integration på arbetsmarknaden.<sup>13</sup> Integration är dock en flerdimensionell process som karakteriseras av flera typer av sociala förhållanden än enbart de som sker på arbetsmarknaden. Samtidigt som det är en samhällsprocess så är det även en individprocess som sker både i horisontella och vertikala led (Integrationsverket, 2004). Ingen dimension är uteslutande. Enligt le Grand m.fl. (2013) är integration "en process genom vilken utlandsföddas förfogande över resurser med ökad vistelsetid i Sverige blir allt mer likt den inrikes födda befolkningens". Till exempel kan bostadssegregering påverka integrationen i utbildningssystemet som i sin tur kan ha effekt på integrationen på arbetsmarknaden.

För att mäta integration behöver man göra vissa förenklingar och approximationer. Vissa aspekter är enklare att mäta än andra. Till exempel är det svårt att fånga upp social integration som ofta mäts via undersökningar om attityder, upplevelser och perceptioner. Det är generellt enklare att mäta integration på arbetsmarknaden. Det finns också en skillnad mellan begreppen integration och etablering (för en djupare diskussion hänvisar vi till Borevi och Myrberg, 2010). I denna rapport begränsar vi oss till att enbart studera integration på arbetsmarknaden genom att mäta huruvida en person är etablerad<sup>14</sup> på arbetsmarknaden. Internationella jämförelser mäter ofta skillnader i arbetsmarknadsutfall mellan inrikes och utrikes födda och studerar hur dessa utvecklar sig över tid. Jämförelse av integrationsprocesser mellan länder brukar även redovisa utfall som fångar upp hur det går för barn till utrikesfödda (se till exempel OECD och EU, 2015).

Det är inte helt oproblematiskt med internationella jämförelser eftersom de utrikes föddas bakgrundsvariabler både skiljer sig åt och varierar över tid och mellan länder. Sammansättningen av utrikes födda kan skilja sig avsevärt åt i termer av inkomst- och utbildningsnivåer, migrationsorsak, födelseland, tidigare arbetslivserfarenhet, språkkunskaper, hälsa, genomsnittsalder vid invandring, andelen kvinnor, vistelsetid i landet och så

---

<sup>13</sup> För en djupare diskussion kring den svenska integrationspolitikens mål hänvisar vi till bland annat Borevi och Myrberg (2010).

<sup>14</sup> Den variabel som SCB använder för att beskriva etableringsgrad är förvärvsarbetande från registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS. Detta mått försöker beskriva hur etableringen ser ut mätt som andel av förvärvsarbetande.

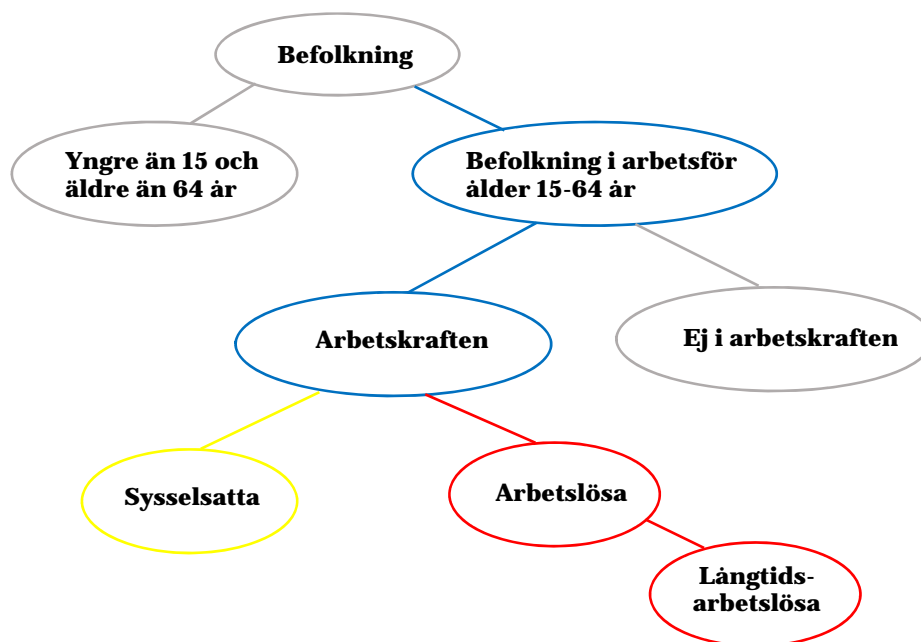
vidare. Sverige tar exempelvis emot ett stort antal flyktingar och deras anhöriga, medan Kanada och USA i huvudsak tar emot arbetskraftsinvandrare. Det är även svårt att få tillgång till jämförbar och tillförlitlig data för olika länder. För att kunna utvärdera hur ett land har lyckats bättre med integration bör man ta hänsyn till landspecifika ekonomiska och sociala kontexter.

Mervärdet av internationella jämförelser är att få en benchmark för huruvida ett land har lyckats med sin integrationspolitik. Detta kan till exempel innebära att man mäter och jämför effektiviteten i olika system och insatser. Vidare skapar det en möjlighet till att kunna tolka och relatera magnituderna på framtagna siffror över till exempel arbetslöshet eller sysselsättningsgap mellan länder. Internationella jämförelser kan också bidra till att sätta perspektiv på utforskade nationella problem (OECD och EU, 2015). Till exempel kan en alltför hög koncentration av barn med utrikesfödda föräldrar i en och samma skola vara korrelerat med relativt låga skolresultat. En förhastad slutsats skulle då kunna vara att det är andelen utrikes födda i skolan som bidrar till resultaten. Vid internationella jämförelser baserat på europeiska länder har man å andra sidan sett att skolresultat är systematiskt lägre i skolor med en hög andel av lågutbildade föräldrar (OECD och EU, 2015). Det finns alltså starka korrelationer mellan skolresultat, föräldrars utbildningsnivåer och andelen utrikes födda. Det kausala sambandet har visat sig gälla enbart mellan föräldrars utbildningsnivåer och skolresultaten (OECD och EU, 2015). Med andra ord kan internationella jämförelser bidra med förståelse för var fokus bör ligga för att lösa nationella problem som till exempel handlar om låga skolresultat.

Det kan finnas eftersläpningar i data som ger upphov till både övertäckning och överskattning av befolkningens storlek vilka i sin tur leder till felskattningar av till exempel andelen sysselsatta. Denna rapport baseras på siffror från 2015, och i vissa fall ännu längre tillbaka i tiden, hämtade från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) vars urval bygger på folkbokförda individer ur befolkningsregistret (i Sverige TRB, registret över totalbefolkningen). Vid intervjuundersökningar som AKU, där urvalsramen är registerstatistik, kan problem med både övertäckning och bortfall förekomma. Händelser som sker efter urvalsdragningen och före intervjutillfället som till exempel att intervjupersonen har lämnat landet utan att anmäla detta eller har avlidit är förekommande orsaker till sådan övertäckning. Det kan även finnas fel i registret eller att en del av dem som ingår i urvalet av olika skäl inte vill eller kan delta i undersökningen. Omfattningen av övertäckningen är stor och är i Sverige vanligare bland utrikesfödda (Wadensjö, 2013). Samtidigt kan den senaste tidens stora

ökning av nyanlända från till exempel Syrien innebära en underskattning av befolkningens storlek och således ge upphov till en överskattning av sysselsättningen respektive en underskattning av antalet arbetslösa (Arbetsförmedlingen, 2015a). Personer som är bosatta i Sverige men inte ännu folkbokförda, som saknar tillstånd att bo eller arbeta i Sverige eller av andra skäl inte har folkbokfört sig är vanliga orsaker till undertäckning.

I senare avsnitt redovisas statistik från Eurostat för olika begrepp på arbetsmarknaden. För att underlätta den fortsatta läsningen illustrerar vi dessa nedan.



- Sysselsättningsgrad är den andel av befolkningen i arbetsför ålder som är sysselsatt. En person räknas som sysselsatt om minst en timme har arbetats (eller av annan anledning varit frånvarande från sitt ordinarie arbete på grund av semester eller dylikt) under mätveckan.
- Arbetslöshet anges som andel av arbetskraften. En person räknas som arbetslös om man kan och vill arbeta samt aktivt sökt arbete under föregående månad.

- Arbetskraften består av de som är sysselsatta och de som är arbetslösa. Resterande andel av befolkningen som inte räknas med i arbetskraften består av personer som inte arbetar eller söker arbete (till exempel studenter, förtidspensionerade, långtidssjukskrivna och pensionärer).

### 3 Hur får man integration att fungera?

I Sverige är integration på arbetsmarknaden en het politisk fråga. Under en kort tid har Sverige tagit emot rekordmånga asylsökanden vilket ställer stora krav på nuvarande system. En väl fungerande integration är en av de största utmaningarna för Sveriges framtida tillgång på arbetskraft och för en fungerande matchning på arbetsmarknaden. I en situation där antalet asylsökande uppgår till historiskt höga nivåer ställs krav på Arbetsförmedlingens förmåga att anpassa verksamheten under de kommande åren.

OECD (2016a) har identifierat tio områden som belyser integrationspolitikens utmaningar. Viktiga förutsättningar för en fungerande integrationsprocess innefattar att kunna:

- 1 Erbjudna aktiviteter och integrationsinsatser så tidigt som möjligt till asylsökanden.
- 2 Förenkla inträdet på arbetsmarknaden för asylsökanden.
- 3 Ta hänsyn till lokala arbetsmarknader vid bosättning.
- 4 Arbeta med att ta tillvara på invandrares kompetenser och arbetslivserfarenhet.
- 5 Ta hänsyn till att gruppen av invandrare är heterogen och utveckla individuella insatser.
- 6 Identifiera hälsotillståndet tidigt och erbjuda relevant stöd.
- 7 Utveckla stöd och riktade program till ensamkommande flyktingbarn.
- 8 Samarbeta med det civila samhället för att integrera flyktingar.
- 9 Främja likvärdighet i tillgången på integrationsinsatser mellan länder.
- 10 Se över möjligheterna att erbjuda en mer långsiktig utvecklingsplan för de med stort utbildningsbehov.

Den första punkten handlar om att kunna erbjuda aktiviteter och integrationsinsatser så tidigt som möjligt till både asylsökanden och flyktingar med uppehållstillstånd. Långa väntetider till att få ett asylsamtal och därefter ett asylbeslut tenderar att ge negativa konsekvenser för individen i form av ofrivillig passivitet vilket i sin tur även påverkar

samhället i stort. En lång väntetid utan att ha någon vetskap om sin framtid har visat sig öka risken för posttraumatiska stressyndrom (Cabral Iversen, 2007). Sverige har relativt långa väntetider, 7,5 månader, vilket kan jämföras med till exempel Tyskland och Danmark där asylprocessen tar cirka 5,3 respektive 2,5 månader (OECD, 2016a). Att korta ner handläggningstiderna för asylsökningssprocessen och att under processen kunna erbjuda tidig assistens i form av språk- och arbetsrelaterad träning eller samhällsorienterade kurser är viktigt för både individ och samhälle. Till skillnad från Sverige har man i Spanien till exempel språkträning, vuxenutbildning och olika kurser samt arbetsmarknadsutbildningar och kompetenslyft för asylsökanden (Gonzalez Gago, 2016). Även i Tyskland erbjuds asylsökanden en hel del aktiviteter under asylsökningssprocessen (OECD, 2016a).

Den andra punkten handlar om att förenkla inträdet till arbetsmarknaden för asylsökanden och för de med uppehållstillstånd. Ju tidigare de kommer in på arbetsmarknaden desto bättre blir förutsättningarna för att kunna etablera sig i framtiden. Tidiga studier på svensk data har visat att även korta perioder av arbetslöshet kan ge upphov till negativa konsekvenser flera år efter arbetslöshetsperioden (Nordström Skans, 2004).

Den tredje punkten belyser vikten av att ta hänsyn till lokala arbetsmarknader vid bosättning – en faktor som visat sig vara en viktig determinant för lyckad integration (Åslund och Rooth, 2007). I kommuner där utbudet på arbete är stort tenderar arbetsmarknadsintegrationen att vara enklare och gå fortare. Motsatsen råder i kommuner med litet utbud på arbete men stort utbud av relativt billiga boenden<sup>15</sup>. Å andra sidan är det praktiskt svårt att bosätta flyktingar i kommuner med hög efterfrågan på arbetskraft då dessa kommuner ofta har ett litet utbud på bostäder och vice versa.

Att arbeta med att ta tillvara invandrades kompetenser och arbetslivserfarenhet är också en viktig ingrediens för att få till stånd en fungerande integrationsprocess. Studier har dock visat att lokala arbetsgivare inom hela OECD tenderar att diskontera kvalifikationer hos arbetskraft från länder utanför OECD och att de nästintill helt bortser från deras tidigare arbetslivserfarenheter (Damos de Matos och Liebig, 2014). Här anses Sverige och den svenska Arbetsförmedlingens arbete inom etableringsuppdraget med insatser och arbetsmetoder som snabbspår, tidig

---

<sup>15</sup> Tidigare studie har visat att flyktingar som blev anvisade bostad enligt en fördelningsprincip tjänade i genomsnitt 25 procent mindre, var 40 procent mer bidragsberoende och hade cirka 6-8 procentenheter lägre sysselsättningsnivåer 8 år efter anvisningen än de flyktingar som själva valde vart de skulle bo (se Edin m.fl., 2004).

kartläggning, språkträning och validering med mera ligga i framkanten och vara ett föredöme för andra länder (OECD, 2016a).

Den femte punkten handlar om att kunna ta hänsyn till att gruppen av invandrare är heterogen och utveckla insatser efter individens behov. Även här lyfts Sverige och Arbetsförmedlingens arbete inom etableringsuppdraget fram som ett föredömesland med ambitiösa och långsiktiga integrationsinsatser (OECD, 2016a).

Nästa punkt handlar om att kunna tidigt identifiera hälsotillståndet och erbjuda relevant stöd. En stor andel av flyktingarna lider av psykisk ohälsa som kräver vård (se till exempel Steel m.fl., 2009, och Kane m.fl. 2014 för en översikt). Hälsa skapar förutsättningar för att komma in på arbetsmarknaden, lära sig värdlandets språk, interagera med myndigheter och att klara av skolan vilka i sin tur påverkar samhället i stort (Cebulla, Daniel och Zurawan, 2010; Khoo, 2007).

Den sjunde punkten handlar om att utveckla stöd och riktade program till ensamkommande flyktingbarn. Många av dessa migrerar till värdlandet när de är mellan 14-17 år vilket är en ålder då de precis har avslutat grundskolan och de saknar därför oftast en formell utbildning. Övergången från utbildning till arbete kan te sig särskilt svår i och med att de befinner sig i en utsatt situation då de kommer utan sina föräldrar och från konfliktländer och krig. Man har sett att ensamkommande flyktingbarnens arbetsmarknadsutsikter förbättras snabbare över tid när de får ett starkt stöd via Arbetsförmedlingens etableringsinsatser jämfört med andra flyktingbarn som kommer hit med sina föräldrar (Celikaksoy och Wadensjö, 2015).

Punkt åtta betonar samarbeten med frivilligorganisationer för att integrera flyktingar och deras anhöriga. Det civila samhället fyller ofta en viktig roll i implementeringen av olika insatser och kan agera som en intermediär i till exempel mentorsprogram (se till exempel Månsson, 2015), språk- och arbetsprogram eller olika lokala och kommunala initiativ. I vissa länder ansvarar frivilligorganisationerna helt för hela integrationsprocessen. Det civila samhällets medverkan i integrationsarbetet har även visat sig vara kostnadseffektivt när det gäller att få nyanlända i arbete. Där de statliga insatserna inte har räckt till har frivilligorganisationerna snabbt och innovativt kunna gå in och täcka upp (OECD och EU, 2015; OECD, 2016a).

Den näst sista punkten, punkt nio, handlar om att främja en likvärdighet i tillgången på integrationsinsatser mellan länder. Det finns stora skillnader mellan länder på vilken typ och kvalitet av integrationsinsatser som kan erbjudas. Till exempel har man omfattade integrationsåtgärder med



heltidsaktiviteter i upp till tre år för nyanlända flyktingar och deras anhöriga i de flesta skandinaviska länderna (Riksrevisionen, 2015). Det finns ingen skyldighet att delta utan medverkan främjas genom ekonomiska incitament. Till skillnad från Sverige är deltagandet till introduktionsinsatser i Norge och Danmark kopplat till möjligheten att få permanent uppehållstillstånd. Vem som har ansvaret för genomförandet av etableringsinsatser skiljer sig åt mellan olika länder. I Sverige är det staten och Arbetsförmedlingen som bär ansvaret medan det i Danmark är kommunerna. I andra länder som exempelvis Storbritannien och Tjeckien är det framförallt det civila samhället som erbjuder integrationsinsatser medan Spanien har ett högt decentraliserat system med stora variationer. I Tyskland har man riktade insatser till framförallt nyanlända tredjelandsmedborgare medan man i Frankrike har riktade åtgärder mot socioekonomiskt utsatta bostadsområden snarare än gentemot invandrare som grupp (Riksrevisionen, 2015). I Frankrike är det dessutom betoning på individens ansvar för integration och fokus ligger mer på deras kunskaper om det franska samhället och värderingar snarare än på arbetsmarknadsåtgärder. Samtidigt som dessa skilda lösningar speglar olika länders lokala behov speglar de även svårigheterna med att kunna erbjuda likvärdiga insatser som håller en minimum standard med till exempel språkträning och samhällsorientering (OECD, 2016a). Internationella jämförelser blir i det här avseendet problematiska i och med att länder har olika förutsättningar i termer av migration, konjunkturläge, mottagningssystem med mera.

Den sista och tionde punkten som OECD belyser är att länder bör se över möjligheterna att erbjuda en mer långsiktig utvecklingsplan (som eventuellt varar längre än 2 år) för de med stort utbildningsbehov. En stor andel av flyktingarna saknar skolgång eller har en relativt låg utbildningsnivå när de kommer till värdlandet. Ur ett långsiktigt och hållbart samhällsekonomiskt perspektiv kan det finnas motiv för att investera i mer långsiktiga åtgärder som syftar till att underlätta deras integration på arbetsmarknaden. Investeringar i humankapital ger dock inte en omedelbar avkastning men kan ha stor betydelse för i mottagarlandet födda barn till utrikesfödda föräldrar.

## 4 Svensk integrationspolitik internationellt

Internationella jämförelser rankar Sverige högst i Europa när det gäller migranters formella möjligheter på arbetsmarknaden (Riksrevisionen, 2015). Enligt flerdimensionella Migrant Integration Policy Index (MIPEX) som jämför integrationspolitiken i 38 länder inom EU och OECD hamnar

Sverige på första plats (se Tabell 1 och mer förklarande i Huddleston, 2015). Indexet baseras på 167 indikatorer som syftar till att fånga upp den multi-dimensionella bilden av en invandrades möjligheter att integreras i samhället. Mer specifikt bygger den på åtta olika integrationspolitiska områden: möjligheter på arbetsmarknaden, barnens skolgång, valdeltagande, möjligheten för familjeåterförening, tillgång till medborgarskap, hälsa, permanent uppehållstillstånd och anti-diskrimineringslagar. Tabell 1 listar de länder som rankats som de fem främsta inom dessa områden. Sverige finns med inom samtliga politikerområden förutom när det gäller två områden, valdeltagandet och hälsa, där hamnar Sverige på sjätte respektive åttonde plats.

Tabell 1: Länder i topp fem inom åtta integrationspolitiska områden.

Integrationspolitiskt område	1	2	3	4	5
Arbetsmarknad	<b>Sverige</b>	Portugal	Norge	Tyskland	Kanada
Skolgång	<b>Sverige</b>	Australien	Nya Zeeland	Norge Kanada	Portugal
Valdeltagande*	Norge	Luxemburg	Finland	Portugal Nya Zeeland	Irland
Familjeåterförening	Spanien	Portugal	Slovenien	Kanada	<b>Sverige</b>
Medborgarskap	Portugal	<b>Sverige</b>	Tyskland	Nya Zeeland	Australien Belgien
Hälsa**	Nya Zeeland	Schweiz	USA	Australien Norge	Italien
Permanent uppehållstillstånd	Belgien	<b>Sverige</b>	Danmark Spanien	Estland	Finland Norge
Anti-diskriminering	Kanada	USA	Bulgarien	Portugal	Storbritannien <b>Sverige</b>
Totalt	<b>Sverige</b>	Portugal	Nya Zeeland	Finland Norge	Kanada

Not: Tabellen visar enbart de länder som rankas på första till och med femte plats. \* Sverige hamnar på 6:e plats, \*\* Sverige hamnar på 8:e plats. Källa: MIPEX (Huddleston, 2015).

Den svenska välfärdsmodellen, möjligheten att återförenas med sin familj, individanpassat stöd oavsett härkomst och diskrimineringslagstiftningen bidrar till topplaceringen (MIPEX, 2015). Vidare anses den svenska integrationspolitiken vara mer lyhörd, ambitiös och behovsanpassad än

andra länders samtidigt som den också anses vara effektiv, forskningsbaserad och trendsättande. Enligt Huddleston m.fl. (2015) verkar allmänheten ha höga förväntningar på vad integrationspolitiken ska åstadkomma. Till skillnad från länder som hamnar i botten anser majoriteten i Sverige, samt även i andra länder som hamnar i topp, att invandrare ska ha samma villkor och rättigheter som en infödd medborgare.

De höga förväntningarna är både nyckeln till Sveriges topplacering och en källa till frustration då man förväntar sig en hög levnads- och utbildningsnivå, jämställdhet och ett aktivt deltagande i samhället. Det existerar större skillnader i olika integrationsutfall mellan inrikes och utrikes födda jämfört med andra mindre utvecklade och jämställda länder. Många av dessa skillnader suddas ut över tid i takt med att de utrikesföddas vistelsetid i Sverige ökar men vissa skillnader består över tid. Det senare gäller speciellt för utrikes födda kvinnor, lågutbildade samt nyanlända som bor i segregerade områden. Trots detta menar författarna att Sveriges ambitiösa integrationspolitik effektivt når ut till de med behov. De utrikes födda och deras barn har bättre förutsättningar att investera i utbildning, har enligt lag samma rättigheter som inrikes födda medborgare och är bättre informerade om dessa samt har en högre sannolikhet att återförenas med sina familjer, få permanent uppehållstillstånd och rösta vid val i Sverige än i många andra länder.

Sveriges utmaning ligger enligt författarna i att kunna öka tillgängligheten av de mest effektiva programmen och åtgärderna. Exempel på sådana åtgärder är arbetspraktik, subventionerade arbeten, stöd till eget företagande, validering av yrkeskunskaper, högskolekomplettering, språkträning som SFI (Joyce, 2015). Det är väldigt få länder vars integrationspolitik baseras på forskningsevidens. Här ligger Sverige i framkanten genom att använda sig av piloter, randomiserade fältexperiment och effektutvärderingar för att testa och förbättra integrationspolitiken. Att investera i den här typen av politik och programutvärderingar kommer så småningom att leda till förändringar i integrationsutfall menar Huddleston m.fl. (2015).

Hur olika länder lyckas med att integrera nyanlända migranter beror på hur befintliga integrationssystem fungerar och hur de utvecklas med invandringsströmmarna. Länder har olika erfarenheter med och förutsättningar för invandring. Vissa länder med hög flyktinginvandring, däribland Sverige, har en dokumenterat lång erfarenhet av en ambitiös integrationspolitik (se bland annat OECD, 2016a, och Huddleston, 2015). Andra länder med hög arbetskraftsinvandring som till exempel Storbritannien har format sin integrationspolitik utifrån sina

förutsättningar medan för vissa östeuropeiska länder blir integrationen av flyktinginvandrare en ny erfarenhet.

Hur ett land utformar sin integrationspolitik beror vanligtvis på vilken typ av migration (arbetskrafts-, flykting- eller anhöriginvandring) landet har och vilken socioekonomisk och utbildningsbakgrund migranterna har. En skiftande sammansättning av gruppen utrikes födda och en ökad invandring leder ofta till en mer komplex integrationsprocess. Litteraturen visar att massmedia spelar en stor roll i den kulturella och sociala integrationen av nyanlända migranter (se till exempel Dekker och Engberson, 2012). Massmedia påverkar de attityder som finns gentemot invandrare (Ceobanu och Escandell 2010; Hainmueller och Hopkins 2014) som i sin tur kan påverka integrationspolitikens utformning och vice versa (Jakobs och Herman, 2009; Schlueter, m.fl., 2013).

Alltmer forskning har börjat undersöka sambandet mellan den allmänna opinionen och integrationspolitik (Bourhis, Moise och Perrault 1997; Favell 2001, Schlueter, Meuleman och Davidov 2013). Den empiriska forskningen är dock fortfarande begränsad vilket beror på de svårigheter som finns med att mäta och få tillgång till data relaterat till integrationspolitikens utformning och effekter (Callens, 2015). Länder med en ambitiös och inkluderande integrationspolitik tenderar att ha en relativt positiv syn på invandring medan det verkar vara tvärtom i länder med mer restriktiv integrationspolitik (Huddleston m.fl., 2015).

## 5 Vilka är de utrikes födda?

År 2015 kom det fler än 160 000 asylsökande till Sverige vilket är nära dubbelt så många som året innan. I förhållande till befolkningmängden är detta det högsta antal som någonsin uppmäts i ett OECD land. Den tid det tar för en person att integreras på arbetsmarknaden (och de omedelbara effekterna detta får på arbetskraftsdeltagande och sysselsättning) beror på hur många som kommer, från vilka länder de kommer och på vilken bakgrund och vilka förutsättningar de har. I detta avsnitt visas att de som utgör den utrikes födda befolkningen har olika bakgrund i olika europeiska länder. Förutsättningarna för integration på arbetsmarknaden skiljer sig därför åt.

Många olika faktorer påverkar migranters val av destinationsland. Språk är sannolikt en faktor som påverkar till exempel amerikaners val att migrera till Storbritannien. Geografisk närhet kan bidra till att till exempel

människor från Ukraina migrerar till Polen. Historiska band kan innebära att till exempel människor från Algeriet väljer att flytta till Frankrike. Redan etablerade nätverk påverkar troligen antalet migranter från Turkiet till Tyskland. Liknande mönster finns också i Sverige med Södertälje som ett exempel.<sup>16</sup> Att Sverige de senaste åren varit det land dit många flyktingar från Syrien och Irak sökt sig till beror sannolikt inte bara på regelverk och möjlighet till uppehållstillstånd utan också på att det i området funnits en tidigare närvaro av andra migranter från samma land (se till exempel Garne, 2013; Södertälje Kommun, 2010).

Orsak till migration i olika länder skiljer sig åt. Människor från Marocko, Ryssland och Turkiet får oftast uppehållstillstånd i Europa på grund av familjeskäl, människor från Syrien får ofta uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, människor från Indien av arbetsskäl och människor från Kina eller Brasilien på grund av utbildning (Eurostat, 2016). Även mottagarlandet påverkar migrationsmönster. Till exempel får de flesta migranterna från Kina som kommer till Storbritannien uppehållstillstånd på grund av utbildning, medan migrationen från Kina till Italien oftast sker på grund av familjeskäl. Invandring från Turkiet till Tyskland beror oftast på familjeskäl medan invandring från Turkiet till Storbritannien oftast beror på studier (Eurostat, 2016).

## 5.1 Andel utrikesfödda av befolkningen

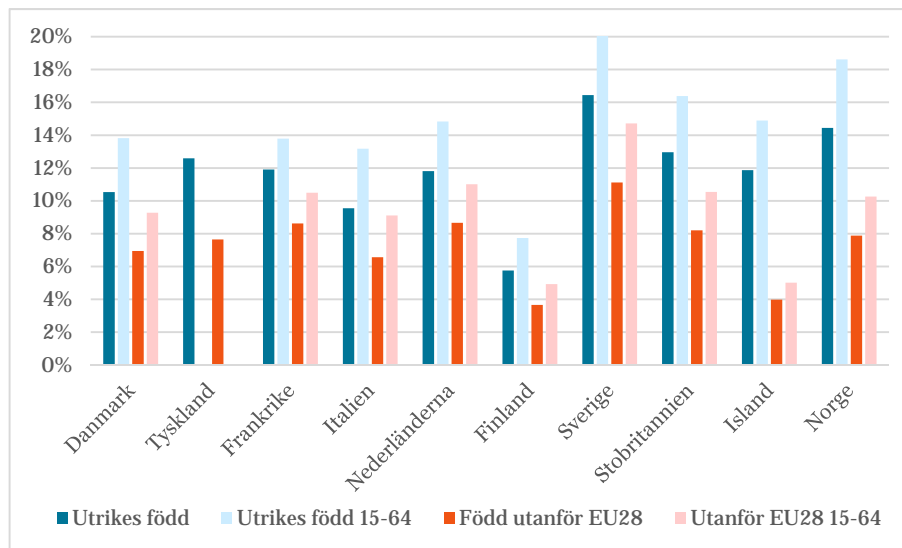
Figur 1 visar hur stor andel av befolkningen och av befolkningen i åldrarna 15-64 år som är utrikesfödda och födda utanför EU28 för ett urval av europeiska länder under år 2015. Sverige har högst andel utrikes födda och även högst andel födda utanför EU28. Det generella mönstret för samtliga länder är att andelen utrikes födda och andelen födda utanför EU28 är högre för befolkningen i arbetsföra åldrar 15-64 år än för motsvarande andel för hela befolkningen.<sup>17</sup>

---

<sup>16</sup> 37 procent av befolkningen i Södertälje var 2015 utrikes född och mer än hälften av invånarna i Södertälje har utländsk bakgrund, det vill säga de är inrikes födda med en eller två utrikesfödda föräldrar. Många är kristna irakier, assyrier, syrianer och kaldéer samt finländare (SCB, befolkningsstatistikdatabasen).

<sup>17</sup> Motsvarande åldrar för de figurer över sysselsättning, arbetskraftsdeltagande och arbetslöshet som visas i kommande avsnitt.

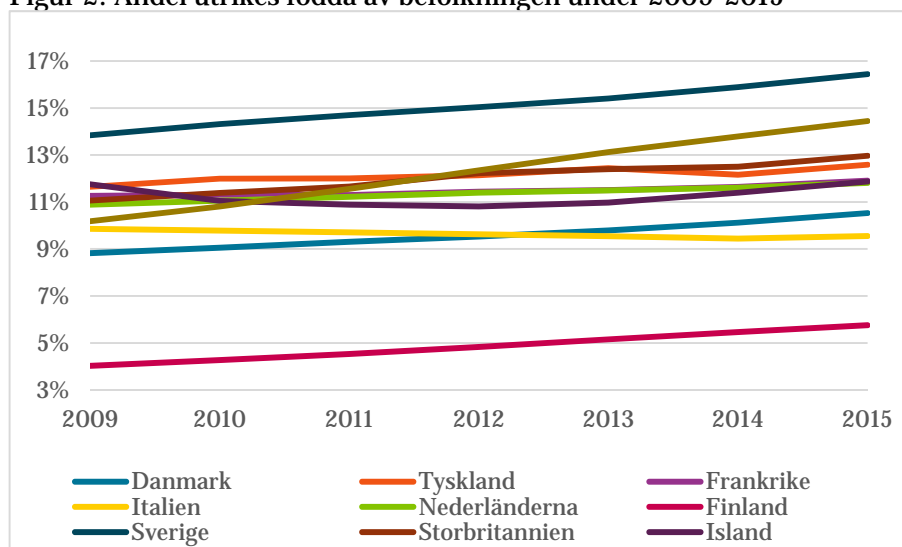
Figur 1: Andel utrikesfödda och födda utanför EU28 av befolkningen och befolkningen 15-64 år



Not: Tyskland saknar uppgifter om individer födda utanför EU28. Källa: Eurostat, 2015.

Figur 2 belyser hur andelen utrikesfödda av befolkningen har utvecklats i dessa länder under perioden 2009-2015. I samtliga länder förutom i Italien har det skett en ökning av andelen utrikesfödda. I Sverige har andelen utrikesfödda ökat från 13,8 till 16,4 procent under perioden. Detta kan jämföras med Tyskland som haft en mindre markant ökning från 11,6 till 12,6 procent under dessa år.

Figur 2: Andel utrikes födda av befolkningen under 2009-2015



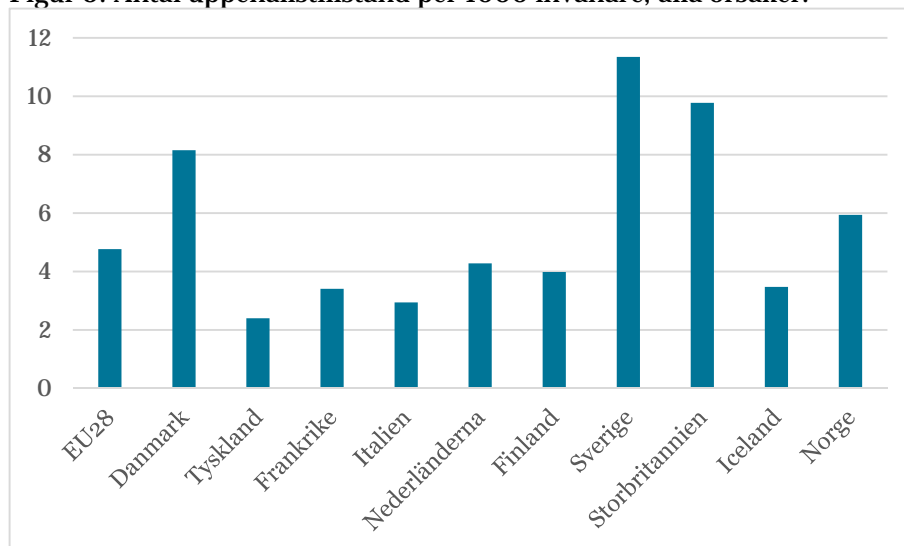
Källa: Eurostat, 2009-2015.

Antal beviljade uppehållstillstånd i förhållande till befolkningen är ett sätt att studera hur stort inflödet av migranter är. Figur 3 visar antalet beviljade uppehållstillstånd per 1000 invånare under 2015 och figur 4 visar utvecklingen för åren 2009-2015. Som figur 3 visar utmärker sig Sverige med det högsta antalet beviljade uppehållstillstånd per 1000 invånare. Sverige har även haft ett ökande antal sedan slutet av 2010 (figur 4). Tillsammans med Sverige har Storbritannien, Danmark och Norge fler antal beviljade uppehållstillstånd per 1000 invånare än vad EU28 har i genomsnitt. Av alla så kallade tredjelandsmedborgare, det vill säga personer som är medborgare i ett land utanför EU eller det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (ESS), som fick uppehållstillstånd i något EU28 land under 2014 fick 75 procent det i något av följande sex länder: Storbritannien, Polen, Tyskland, Frankrike, Italien och Spanien. I relation till befolkning var dock Malta, Cypern, Sverige och Polen de främsta mottagarländerna (Eurostat, 2015). Värt att notera är att det senaste årets flyktingströmmar inte har hunnit fångas upp i dessa siffror och att regelverket för när de fångas upp kan skilja sig mellan länder.<sup>18</sup> Beroende på olika länders regelverk och handläggningstider kring uppehållstillstånd kommer diagrammet ovan troligen att se annorlunda ut om några år. Det finns dock inget som indikerar att Sverige skulle ha ett lägre antal uppehållstillstånd per 1000 invånare än idag.

---

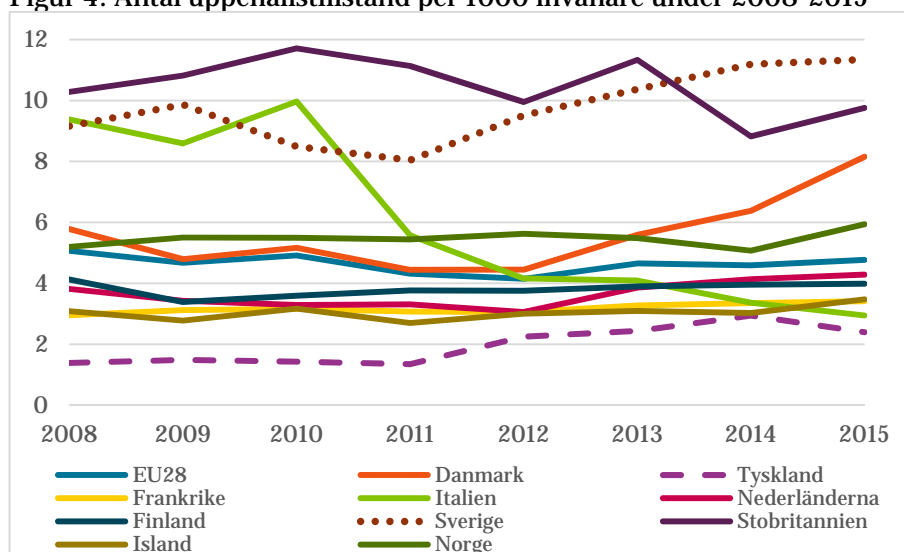
<sup>18</sup> Det kommer i Sverige att dröja till kanske 2017 innan de som kom sommaren 2015 beviljas uppehållstillstånd.

Figur 3: Antal uppehållstillstånd per 1000 invånare, alla orsaker.



Källa: Eurostat, 2015<sup>19</sup>

Figur 4: Antal uppehållstillstånd per 1000 invånare under 2008-2015



Källa: Eurostat, 2008-2015.

## 5.2 Födelseland och invandring

Tabell 2 visar de tio vanligaste födelseländerna bland den utrikesfödda befolkningen i Sverige, Finland, Danmark, Norge, Storbritannien och Nederländerna, redovisat i absoluta tal och som andel av alla utrikes födda

<sup>19</sup> Även här skiljer sig länderna åt när det gäller mätmetoder. Storbritannien har inget nationellt register för uppehållstillstånd, siffrorna för Storbritannien är the Home Office antal inresta fördelat kategori för inresetillstånd.



år 2015. I Sverige är det vanligaste födelselandet bland utrikes födda Finland, därefter Irak, Polen, Iran, före detta Jugoslavien, Somalia och Bosnien.

Tabell 2 visar att sammansättningen av den utrikes födda befolkningen i termer av födelseland skiljer sig åt mellan länder. De utrikes föddas födelseländer speglar till viss del även hur sammansättningen av migrationsorsaker ser ut. I Sverige till exempel är det vanligt att de utrikesfödda kommer från länder där migrationsorsaken är skyddsbehov eller anhörig till skyddsbehövande. Detta gäller dock inte de som invandrat från Finland och Polen där de flesta kommit som arbetskraftsinvandrare. I Storbritannien är de vanligaste födelseländerna länder från vilka de flesta kommer som arbetskraft eller länder som varit forna brittiska kolonier och där de invandrade talar samma språk. I Norge, Finland och Danmark är också många av de vanligaste födelseländerna bland utrikes födda andra nordiska eller europeiska länder.

Tabell 2: Födelse land, i antal och andel av utrikes födda i befolkningen

Sverige			Finland		
Födelse land	Antal	Andel	Födelse land	Antal	Andel
Finland	158 488	9,9 %	f.d. Sovjetunionen	54 742	17,4 %
Irak	130 178	8,1 %	Estland	42 652	13,5 %
Polen	81 697	5,1 %	Sverige	31 894	10,1 %
Iran	68 436	4,3 %	Ryssland	12 005	3,8 %
f.d Jugoslavien	67 892	4,2 %	Somalia	10 054	3,2 %
Syrien	67 671	4,2 %	Irak	10 001	3,2 %
Somalia	57 906	3,6 %	Kina	9 433	3,0 %
Bosnien & Hercegovina	57 289	3,6 %	Thailand	9 240	2,9 %
Tyskland	49 359	3,1 %	Tyskland	6 473	2,2 %
Turkiet	46 146	2,9 %	f.d. Jugoslavien	6 941	2,1 %
Danmark			Norge		
Födelse land	Antal	Andel	Födelse land	Antal	Andel
Polen	34 867	5,9 %	Polen	91 361	12,2 %
Tyskland	34 595	5,8 %	Sverige	49 707	6,7 %
Turkiet	32 156	5,4 %	Litauen	35 963	4,8 %
Sverige	21 994	3,7 %	Tyskland	28 318	3,8 %
Irak	21 059	3,5 %	Somalia	27 311	3,7 %
Norge	19 354	3,2 %	Danmark	25 595	3,4 %
Rumänien	18 906	3,2 %	Irak	22 252	3,0 %
Storbritannien	18 060	3,0 %	Filippinerna	20 741	2,8 %
Bosnien & Hercegovina	17 310	2,9 %	Storbritannien	19 547	2,6 %
Grönland	15 845	2,7 %	Pakistan	19 498	2,6 %
Storbritannien			Nederländerna		
Födelse land	Antal	Andel	Födelse land	Antal	Andel
Indien	808 104	9,6 %	Turkiet	192 676	9,7 %
Polen	804 877	9,6 %	Surinam	180 966	9,1 %
Pakistan	532 770	6,3 %	Marocko	168 581	8,4 %
Irland	389 921	4,6 %	Indonesien	126 398	6,3 %
Tyskland	306 123	3,6 %	Tyskland	119 087	6,0 %
Bangladesh	215 757	2,6 %	Polen	108 525	5,4 %
Sydafrika	204 540	2,4 %	f.d. Nederländska Antillerna	85 356	4,3 %
Kina	199 524	2,4 %	Kina	62 534	3,1 %
USA	190 133	2,3 %	Belgien	53 993	2,7 %
Nigeria	181 136	2,2 %	f.d. Jugoslavien	50 012	2,5 %

Not: Födelse land är det land i vilket modern är medborgare i vid födelsen (med nuvarande gränser om den informationen är tillgänglig) eller det land där födelsen ägde rum födelsen (med nuvarande gränser om den informationen är tillgänglig). Att tabellen ovan har personer födda i f.d. Jugoslaven såväl som personer

födda i Bosnien kan alltså förklaras med att det sannolikt inte finns någon information om vilken del av f.d. Jugoslavien en person föddes i före delningen av landet. Källa: Eurostat, 2015

I tabell 3 visas de tio vanligaste medborgarskapen innan beviljat uppehållstillstånd för de som invandrat 2008 och 2014 inom EU28 och Sverige.<sup>20</sup> Till skillnad från tabell 2, som beskriver de vanligaste födelseländerna hos den utrikes födda delen av befolkningen, försöker tabell 3 istället beskriva migrationsflödet in till länderna. I tabell 3 redovisas därför inflödet av individer med nyligen beviljat uppehållstillstånd. Att länders migrationsflöden varierar över tid och ser olika ut mellan länder bidrar till att sammansättningen av den utrikes födda befolkningen skiftar över tid och skiljer sig åt mellan länder.

Tabell 3: Medborgarskap innan beviljat uppehållstillstånd 2008 och 2015, i antal och andel av uppehållstillstånd, för EU28 och Sverige

EU28		2008		2015	
Medborgare i	Antal	Andel	Medborgare i	Antal	Andel
Marocko	203 670	8,0 %	Ukraina	494 548	20,4 %
USA	169 780	6,7 %	USA	254 232	10,5 %
Kina	159 552	6,3 %	KINA	158 418	6,5 %
Indien	154 058	6,1 %	Indien	124 665	5,1 %
Ukraina	115 770	4,6 %	Marocko	91 754	3,8 %
Albanien	98 704	3,9 %	Belarus	81 017	3,3 %
Brasilien	87 755	3,5 %	Syrien	77 890	3,2 %
Ryssland	67 626	2,7 %	Ryssland	64 664	2,7 %
Turkiet	61 061	2,4 %	Brasilien	53 493	2,2 %
Moldavien	58 442	2,3 %	Albanien	48 726	2,0 %

Sverige		2008		2015	
Medborgare i	Antal	Andel	Medborgare i	Antal	Andel
Irak	13 535	16,1 %	Syrien	29 316	26,5 %
Thailand	9 318	11,1 %	Eritrea	8 299	7,5 %
Kina	5 798	6,9 %	Thailand	6 594	6,0 %
Somalia	5 603	6,7 %	Indien	6 508	5,9 %
Indien	4 860	5,8 %	Statslös	6 389	5,8 %
USA	2 770	3,3 %	Kina	4 580	4,1 %
Iran	2 761	3,3 %	Somalia	4 185	3,8 %
Pakistan	2 593	3,1 %	Irak	3 800	3,4 %
Turkiet	2 428	2,9 %	Afghanistan	3 420	3,1 %

<sup>20</sup> Observera att här är det alltså inte vilket land personen är född i utan vilket land hen har medborgarskap i innan hen invandrar. Personer som migrerar inom EU28 redovisas inte då de inte beviljas uppehållstillstånd på samma villkor som personer som kommer till EU från icke-EU länder.

Serbien	2 242	2,7 %	USA	2 637	2,4 %
---------	-------	-------	-----	-------	-------

Källa: Eurostat, 2008 och 2015.

För Sveriges del var de fem vanligaste medborgarskapen år 2008 innan beviljat uppehållstillstånd Irak, Thailand, Kina, Somalia och Indien. År 2015 är det istället Syrien, Eritrea, Thailand, Indien och individer som saknar medborgarskap (statslösa). På grund av konflikten i Syrien har invandringen av människor med syriskt medborgarskap ökat inom hela EU28. År 2015 fick över 77 000 individer med syriskt medborgarskap uppehållstillstånd i EU28, varav nästan 40 procent av dessa fick det i Sverige (se tabell 3). Det vanligaste medborgarskapslandet, för personer som invandrade till Sverige 2015, är därför Syrien.

### 5.3 Orsak till migration

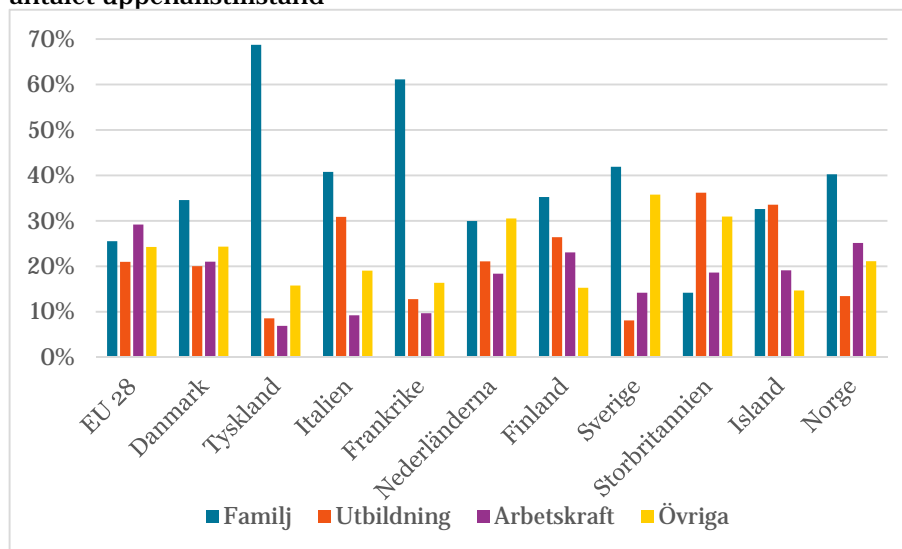
Orsak till migration anses som tidigare nämnts vara den viktigaste förklaringen till hur lång tid det tar för invandrare att etablera sig på arbetsmarknaden (Szulkin m.fl., 2013). Figur 5 visar fördelningen av migrationsorsaker som ligger till grund för beviljade uppehållstillstånd år 2015. Dessa omfattar individer som migrerat på grund av familjeband, utbildning, arbete och annan orsak (gruppen "övriga" i figuren). I den sistnämnda gruppen "övriga" ingår framförallt individer med skyddsbehov men också ett fåtal diplomater, pensionärer och individer som befinner sig i en så kallad legaliseringsprocess, det vill säga de som tidigare varit papperslösa men som erhållit uppehållstillstånd.

Det är värt att notera att en beskrivning av hur invandringen ser ut mellan länder utifrån data för beviljade uppehållstillstånd vid en given tidpunkt inkorporerar vissa svårigheter. För det första fångar statistiken inte upp samtliga migrantgrupper utan bara de som får beviljat uppehållstillstånd. Asylsökanden finns till exempel inte med i Sveriges siffror. För det andra kan det finnas olika grader av fördröjningar av statistiken som påverkar när man syns i statistiken. Jämförelser mellan länder kan då bli missvisande om fördröjningarna skiljer sig åt och till exempel beror på olika rutiner i folkbokföring eller annan typ av registrering. Orsaken till migration och länders olika regelverk kring handläggning av dessa kan också påverka hur snabbt man syns i statistiken (Eurostat, 2015).

Figur 5 visar att det i Sverige är en relativt liten andel som fått uppehållstillstånd på grund av studier och arbete jämfört med övriga EU-länder. Båda andelarna är lägre än genomsnittet för EU28. När det gäller andelen som fått beviljade uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, det vill säga en del av de som utgör gruppen övriga, har Sverige den högsta

andelen på 36 procent. Andra länder som också har en relativt hög andel av gruppen "övriga" som ligger över EU28:s genomsnitt är Nederländerna och Storbritannien. I Sverige får också en stor andel stanna på grund av familjeskäl, många av dem kommer som anhöriginvandrare till tidigare skyddsbehövande.

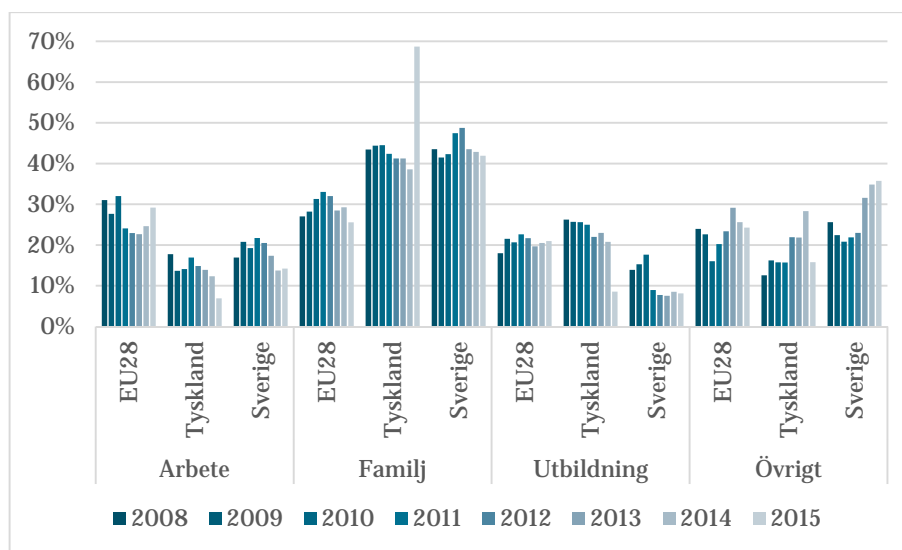
Figur 5: Uppehållstillstånd fördelat på migrationsorsak, andel av totala antalet uppehållstillstånd



Källa: Eurostat, 2015.

Figur 6 illustrerar hur orsaksandelarna för beviljat uppehållstillstånd förändrats över tid, mellan 2008-2015, för Sverige, Tyskland och EU28. Det som sticker ut är den stora ökningen i Tyskland år 2015 av beviljade uppehållstillstånd på grund av familjeband. För både Tyskland och Sverige har denna andel legat på relativt höga nivåer under perioden men sjunkit något åren innan 2015. Det finns skäl att tro att antalet uppehållstillstånd på grund av familjeband sannolikt kommer att minska ytterligare i Sverige då villkoren för anhöriginvandring begränsats. Utvecklingen över tid ser överlag liknande ut för både Sverige och Tyskland med en generellt ökande andel uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov (gruppen "övriga"). För båda länderna gäller att andelen uppehållstillstånd på grund av arbete och utbildning har minskat sedan 2010. På grund av den stora ökningen av familjerelaterade uppehållstillstånd i Tyskland har andelen uppehållstillstånd på grund av "övriga" orsaker minskat 2015.

Figur 6: Orsak till uppehållstillstånd i Sverige, Tyskland och EU28 som andel av totalt antal uppehållstillstånd, 2008-2015



Källa: Eurostat, 2008-2015.

### 5.4 Andel kvinnor

Andelen kvinnor av den utrikes födda befolkningen i Danmark, Frankrike, Italien, Island och Norge är ungefär femtio procent.<sup>21</sup> Detsamma gäller andelen kvinnor i befolkningen av länder utanför EU28. När det gäller antal beviljade uppehållstillstånd är könsfördelningen relativt jämn i dessa länder. I Sverige är dock andelen kvinnor lägre än 50 procent, vilket innebär att fler män än kvinnor har migrerat till Sverige.

Andelen kvinnor som får beviljat uppehållstillstånd varierar beroende på den underliggande orsaken till migration. En stor andel av de som beviljas uppehållstillstånd på grund av familjescäl utgörs av kvinnor. Där är skillnaden mellan könen mindre i Sverige än i andra länder. Sverige har dock den lägsta andelen kvinnor som beviljas uppehållstillstånd på grund av arbete. Mellan åren 2010-2015 har enbart runt 20 procent av de som kommit till Sverige med arbete som orsak varit kvinnor (Eurostat, 2014).

<sup>21</sup> Resterande länder redovisar inte fördelat på kön.

## 6 Indikatorer på integration

Trots att Sverige rankas högt när det gäller utrikesföddas formella möjligheter på arbetsmarknaden finns det stora skillnader när det gäller sysselsättning och arbetslöshet mellan kvinnor och män. I Sverige men även generellt inom hela EU gäller att de utrikes födda har lägre sysselsättningsnivåer, högre arbetslöshet, sämre anställningstrygghet, sämre hälsa, lägre valdeltagande och lägre inkomster i genomsnitt än de inrikes födda. Forskningen visar att situationen på arbetsmarknaden är svårare för de som invandrat än för den inhemska befolkningen (OECD och EU, 2015; le Grand m.fl., 2013; Dustmann och Frattini, 2011). Inom EU- och OECD-länderna har till exempel de högutbildade utrikes födda generellt svårare än högutbildade inrikes födda att komma in på arbetsmarknaden. Utrikes födda med arbete har dubbelt så hög sannolikhet att bo i ett hushåll med en inkomst under EU:s fattigdomsgräns och dubbelt så hög sannolikhet för trångboddhet än inrikes födda. De har även högre sannolikhet för att uppleva perioder av ofrivillig passivitet, det vill säga de vill arbeta men söker inte aktivt arbete (OECD och EU, 2015).

De skillnader som finns mellan inrikes och utrikes födda är tydliga i Sverige inom en rad områden. Till exempel är andelen behöriga till gymnasiet, andelen förvärvsarbetande och andelen som röstar lägre bland utrikes födda (SCB, 2013; SCB, 2014). Andelen utrikes födda elever som är behöriga till gymnasieskolan har under perioden 2002-2011 minskat från 73 till 65 procent. Motsvarande andel behöriga för inrikes födda elever har legat kvar på 91 procent. Vistelsetid i Sverige har betydelse för betygen och om man uppnår gymnasiebehörighet. En hög invandring de senaste åren med fler antal nyanlända elever till skolan kan förklara varför andelen behöriga till gymnasieskolan minskat bland de utrikes födda (SCB, 2013).

Andelen som förvärvsarbetar är också lägre bland den utrikes födda delen av befolkningen i Sverige. Detta beror på att den totala utrikes födda befolkningen, till följd av en hög invandring, har ökat. Mellan åren 2006 och 2011 svarade de utrikes födda för 90 procent av den totala ökningen av antalet förvärvsarbetande (SCB, 2013a). I och med att ökningen av den totala utrikes födda befolkningen är större än ökningen av antalet utrikes födda som förvärvsarbetar förändras inte andelen som förvärvsarbetar bland de utrikes födda.

Det finns även skillnader i valdeltagande i riksdagsval mellan inrikes och utrikes födda i Sverige. Vid 2014 års riksdagsval var valdeltagandet 89 procent bland inrikes födda och 72 procent bland utrikes födda (SCB, 2015b). Samtidigt bör det nämnas att utrikes födda inte väljs in i riksdag,

landstings- och kommunfullmäktigevalen i samma utsträckning som inrikes födda (SCB, 2013). Att antalet utrikes födda ökat betydligt de senaste åren påverkar också andelen som röstar eftersom benägenheten att rösta är lägre bland dem som nyligen fått ett svenskt medborgarskap än bland dem som vistats i Sverige en längre tid (SCB, 2013).

Tidigare studier har studerat hur andelen utrikesfödda påverkar ett lands integration. Till exempel har man undersökt om andelen invandrade påverkar den nationella arbetslöshetsnivån (Schlueter m.fl., 2013) eller ett lands BNP (Isac m.fl., 2012). Man har inte funnit något stöd för sådana samband. Studier indikerar att länder med en hög andel utrikesfödda har ett något bättre arbetsmarknadsutfall (OECD och EU, 2015).

Ett flertal studier visar att det alltså råder ojämlika levnadsvillkor mellan inrikes och utrikes födda men helhetsbilden behöver nyanseras: det finns stora skillnader dels mellan olika grupper av utrikes födda personer och dels mellan de som vistats länge och kortare i Sverige. Inom EU- och OECD-länderna har sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda succesivt minskat över tid. Dock inte i Sverige vilket troligen kan förklaras av att Sverige tagit emot en hel del asylsökanden (le Grand m.fl., 2013; Riksrevisionen, 2015). Motsvarande gap tenderar att minska i takt med de invandrades vistelsetid (le Grand m.fl., 2013; SCB, 2014).

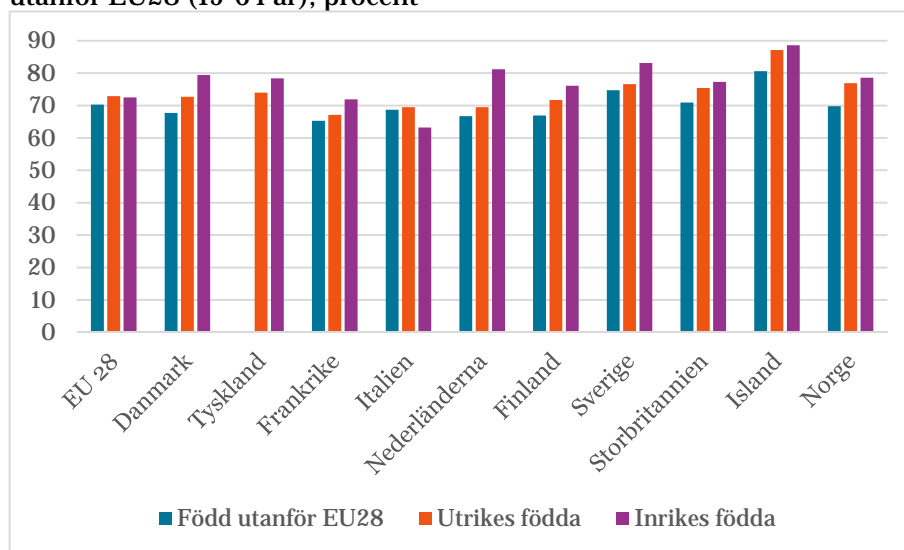
## 6.1 Arbetskraftsdeltagande

Att mäta situationen på arbetsmarknaden är av stor vikt för ett lands ekonomi. De två mest förekommande måtten för att studera hur arbetsmarknaden utvecklas är den relativa arbetslösheten, som i vardagligt tal benämns som arbetslöshet, och sysselsättningsgraden. Båda dessa storheter uttrycks i procentform och mäts som antalet arbetslösa eller sysselsatta i förhållande till arbetskraften. Summan av antalet arbetslösa och sysselsatta utgör arbetskraften. Ett högt arbetskraftsdeltagande i arbetskraften kan teoretiskt sett påverka både den relativa arbetslösheten och sysselsättningsgraden.

I figur 7 visas arbetskraftsdeltagandet, som också uttrycks i procentform, mätt i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder 15-64 år för urvalet av länder. Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande för såväl inrikes och utrikes födda, som ligger högre än EU28-genomsnittet. Arbetskraftsdeltagandet är 83 procent för inrikes födda, 76 procent för utrikes födda och 75 procent för födda utanför EU28.



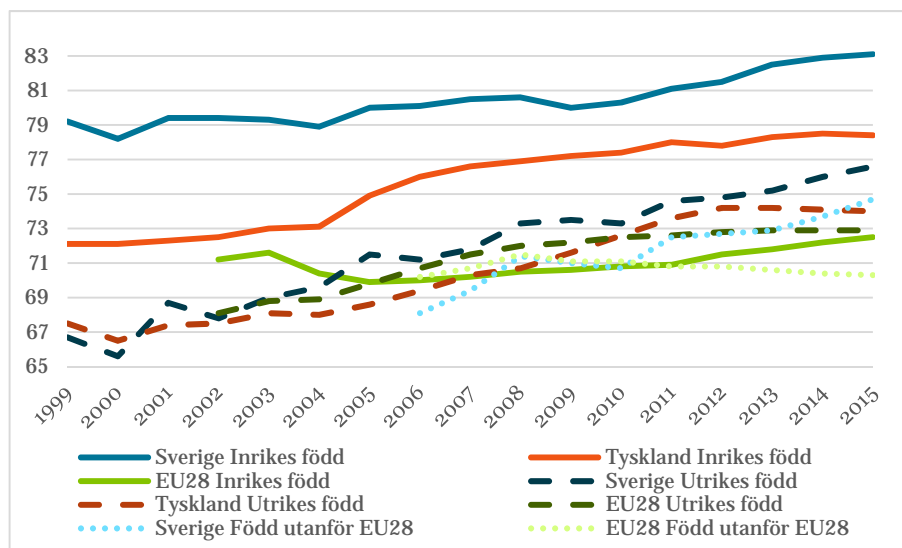
Figur 7: Arbetskraftsdeltagande inrikes och utrikes födda samt födda utanför EU28 (15-64 år), procent



Not: Tyskland saknar uppgifter om individer födda utanför EU28. Källa: Eurostat, 2015

Figur 8 visar arbetskraftsdeltagandets utveckling över tid för Sverige, Tyskland och EU28 under perioden 1999 och 2015, för inrikes och utrikes födda samt för födda utanför EU28. Sverige har under perioden haft ett högre arbetskraftsdeltagande för både inrikes och utrikes födda jämfört med Tyskland och EU28. Både Tyskland och Sverige har under perioden haft en stadig ökning i arbetskraftsdeltagande som varit större än för hela EU28. Sedan 2006 har Sverige haft en markant ökning i arbetskraftsdeltagandet för utrikes födda utanför EU28. Denna ökning förklaras framförallt av att Sverige haft en hög flyktinginvandring som innebär ett stort inflöde av utrikes födda i arbetskraften.

Figur 8: Arbetskraftsdeltagande inrikes och utrikes födda samt födda utanför EU28 under 1999-2015 (15-64 år), procent



Källa: Eurostat, 1999- 2015.

Figur 9 visar kvinnors och mäns arbetskraftsdeltagande. Av figuren framgår att arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor i Sverige är jämförelsevis högt för såväl inrikes (82 procent) som för utrikes födda (72 procent) och födda utanför EU28 (70 procent). Kvinnors arbetskraftsdeltagande skiljer sig åt mellan inrikes och utrikes födda i flertalet länder. Orsakerna till att kvinnor inte deltar i arbetskraften skiljer sig mellan länder. I Sverige är den främsta frånvarorsaken egen sjukdom<sup>22</sup> medan det i många andra länder är vanligare att man anger omsorg om barn och andra behövande eller att man anger andra familjeskäl.<sup>23</sup> När det gäller arbetskraftsdeltagandet bland män i Sverige ser vi inga uppenbara skillnader mellan inrikes (84 procent) och utrikes födda (81 procent). Arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda män i Sverige är på ungefär samma nivå som för utrikes födda inom hela EU28 (82 procent).

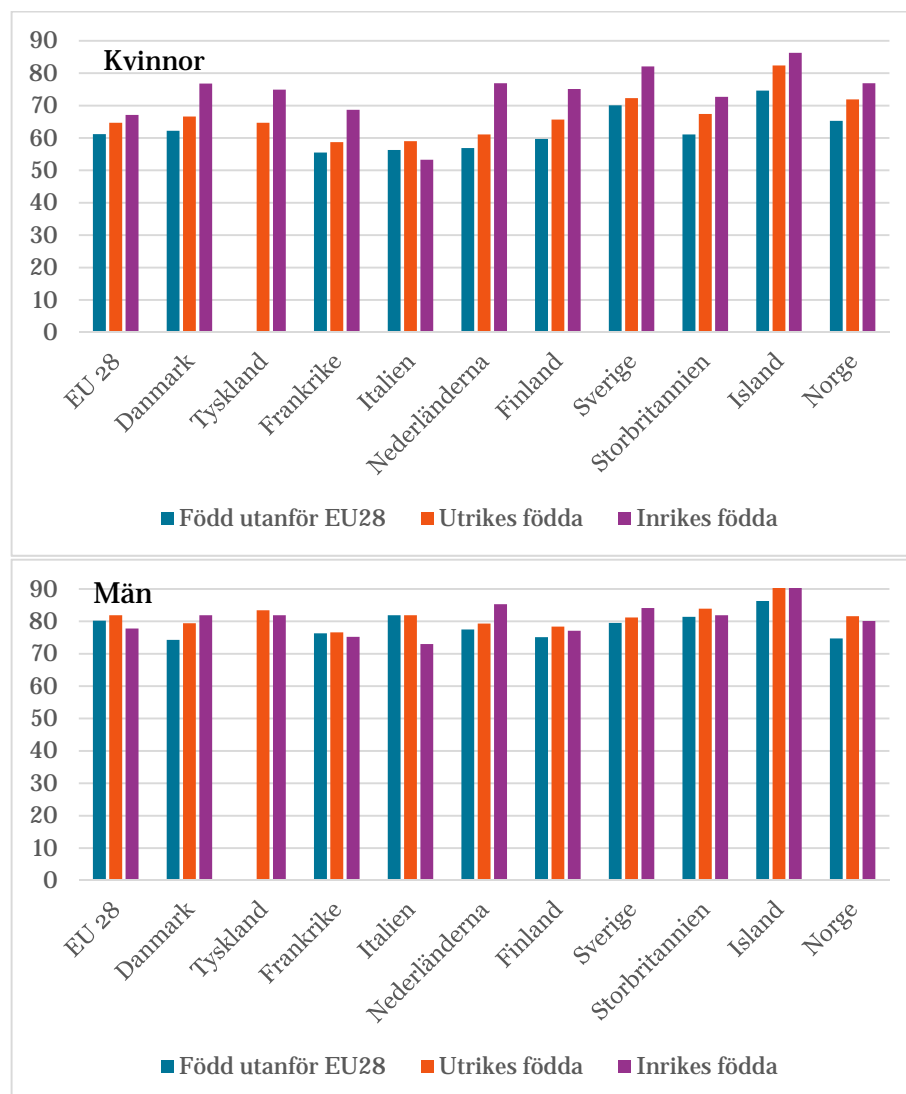
Att Sveriges har ett relativt stort sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda kan delvis förklaras av det höga arbetskraftsdeltagande bland inrikes födda kvinnor. Resultat från SOU (2011) visar att sysselsättningen ökar i proportion med arbetskraften. När arbetskraften ökat med en procent så har sysselsättningen ökat med motsvarande en procent, men detta tenderar dock att ha en liten effekt på arbetslösheten. Även om

<sup>22</sup> Personer som är långtidssjukskrivna definieras i AKU att de inte ingår i arbetskraften.

<sup>23</sup> Här menas alltså frånvaro från arbetskraften, orsak till frånvaro från arbete för de som är sysselsatta i Sverige följer dock i stort samma mönster förutom tillkomsten av frånvarorsaken semester.

sysselsättningsgapet är stort i Sverige, så är arbetskraftsdeltagandet och således sysselsättningsgraden bland både inrikes- och utrikes födda kvinnor högre än många andra europeiska länder och betydligt högre än genomsnittet för hela EU28.

Figur: 9. Arbetskraftsdeltagande inrikes och utrikes födda samt födda utanför EU28 (15-64 år) bland kvinnor (övre bild) och män (nedre bild), procent



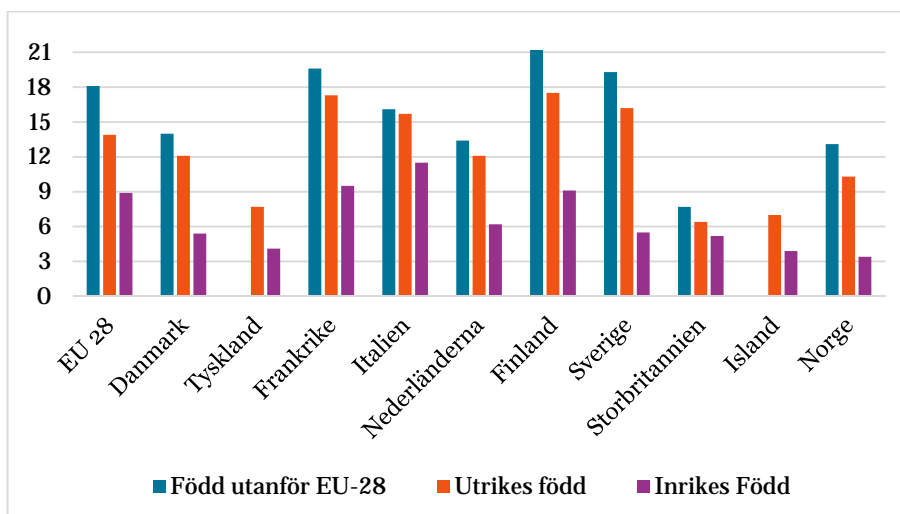
Not: Tyskland saknar uppgifter om individer födda utanför EU28. Källa: Eurostat, 2015.

## 6.2 Arbetslöshet

Den generella bilden i många europeiska länder är att utrikes födda är arbetslösa i högre grad än de inrikes födda, skillnaden är störst mellan de inrikes födda och de födda utanför EU28. Figur 10 visar arbetslösheten för inrikes och utrikes födda samt för födda utanför EU28 som andel av arbetskraften i åldrarna 15-64 år. I Sverige, Finland och Frankrike ligger den relativa arbetslösheten för utrikes födda på en högre nivå än EU28:s genomsnitt. De tre länderna har även de största arbetslöshetsgapen mellan de inrikes och utrikes födda i jämförelse med EU28. Sverige har en av de lägsta arbetslöshetsciffrorna bland inrikes födda (5,5 procent) men ett av de högsta arbetslöshetstalen för utrikes födda (16,2 procent) och födda utanför EU28 (19,3 procent). Detta kan jämföras med den genomsnittliga arbetslöshetsnivån för hela EU28 som för inrikes födda ligger på 8,9 procent, för utrikes födda på 13,9 procent och för födda utanför EU28 på 18,1 procent.

Detta tyder på att den svenska arbetsmarknaden blir alltmer tudelad, vilket tidigare bekräftats av både Konjunkturinstitutet (2014) och av Arbetsförmedlingen (2014b; 2015c; 2016). Arbetslösheten för de med en stark ställning på arbetsmarknaden är nere på den lägsta nivån sedan 2006. En viktig förklaring till att arbetslösheten bland utrikes födda inte sjunkit är att det varit ett stort inflöde av utrikes födda i arbetskraften. Många av dessa nyanlända migranter har en relativt svag förankring till den svenska arbetsmarknaden och för dem tar det tid att få ett arbete.

Figur 10: Arbetslöshet som andel av arbetskraften, inrikes och utrikes födda samt födda utanför EU28 (15-64 år), procent



Not: Tyskland och Island saknar uppgifter om individer födda utanför EU28. Källa: Eurostat, 2015.

Trots Sveriges relativt höga arbetslöshet bland utrikes födda, har Sverige EU28:s lägsta långtidsarbetslöshet.<sup>24</sup> Andelen av de arbetslösa som varit arbetslösa längre än 12 månader, det vill säga andelen långtidsarbetslösa, bland inrikes och utrikes födda i Sverige är 18 respektive 30 procent. I figur 11 ser vi att Sverige har en andel långtidsarbetslösa som ligger långt under EU28-snittet för både inrikes och utrikes födda.

Det finns en tydlig nivåskillnad i andelen långtidsarbetslösa mellan inrikes och utrikes födda i Sverige. Även om gapet mellan de inrikes och utrikes födda är relativt stort (cirka 5 procentenheters skillnad) är andelen långtidsarbetslösa bland de utrikes födda betydligt lägre och bland den lägsta i Europa. Knappt 30 procent av alla arbetslösa utrikes födda i Sverige är långtidsarbetslösa i minst 12 månader. Motsvarande siffra för Tyskland är 45 procent. I Nederländerna, Italien och Frankrike är den drygt 50 procent. EU28-genomsnittet ligger på knappt 48 procent. För Sverige och även för de flesta länderna finns inga märkbara skillnader i andelarna mellan utrikes födda och de som är födda utanför EU28. Italien är det enda landet av de utvalda länderna där andelen långtidsarbetslösa är högre bland de inrikes födda än bland de utrikes födda. De reformer som genomfördes i Tyskland under tidigt 2000-tal minskade arbetslösheten och förkortade arbetslöshetstiderna för många (Fahr och Sunde, 2006). Dessa åtgärder påverkade framförallt de som stod nära arbetsmarknaden, vilket förklarar Tysklands relativt låga arbetslöshetssiffror och höga andel långtidsarbetslösa (Bonin, 2016).

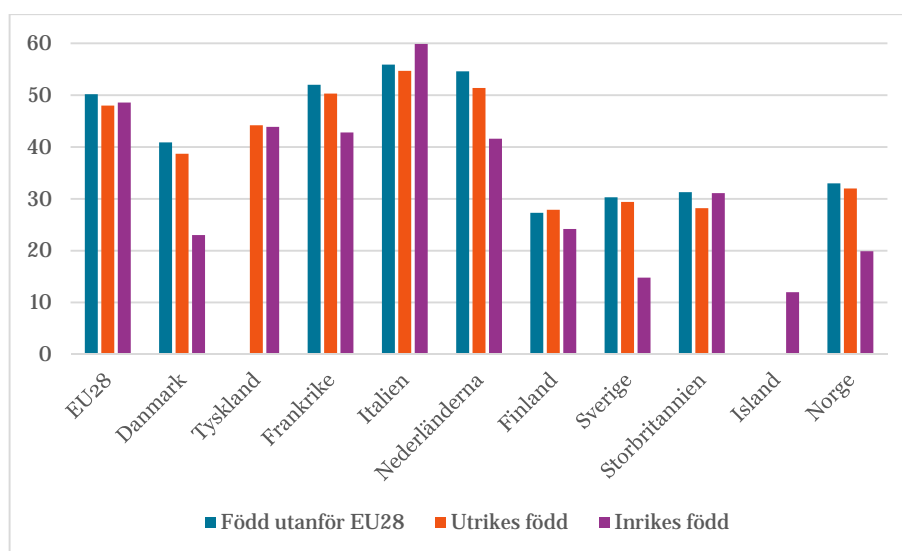
Man har sett att långtidsarbetslösheten samvarierar med viss eftersläpning med både arbetslöshetskonjunkturen och styrkan i konjunkturen (Zetterberg, 2012; Machin och Manning, 1999). Att Sverige har en relativt liten andel som är långtidsarbetslösa kan förklaras av att Sverige har en relativt hög korttidsarbetslöshet som kan bero på ett ökat inflöde till arbetsmarknaden.<sup>25</sup> De flesta är arbetslösa under en relativt kort tid; cirka 25 procent av alla arbetslösa är arbetslös i mindre än en månad (Spector, 2015). Motsvarande siffra för unga är 45 procent. Mycket tyder på en försämrad matchning på arbetsmarknaden (Spector, 2015).

---

<sup>24</sup> Medan Eurostat definierar långtidsarbetslöshet som andel av de arbetslösa som varit arbetslösa mer än sex månader sätter SCB gränsen vid sex månader.

<sup>25</sup> Dessutom räknas en hög andel av unga heltidsstuderande som arbetslösa i Sverige, vilket de i lägre utsträckning för i till exempel Tyskland och Danmark (SCB, 2013b).

Figur 11. Långtidsarbetslöshet som andel av arbetslösheten, inrikes och utrikes födda samt födda utanför EU28 (15-64 år), procent



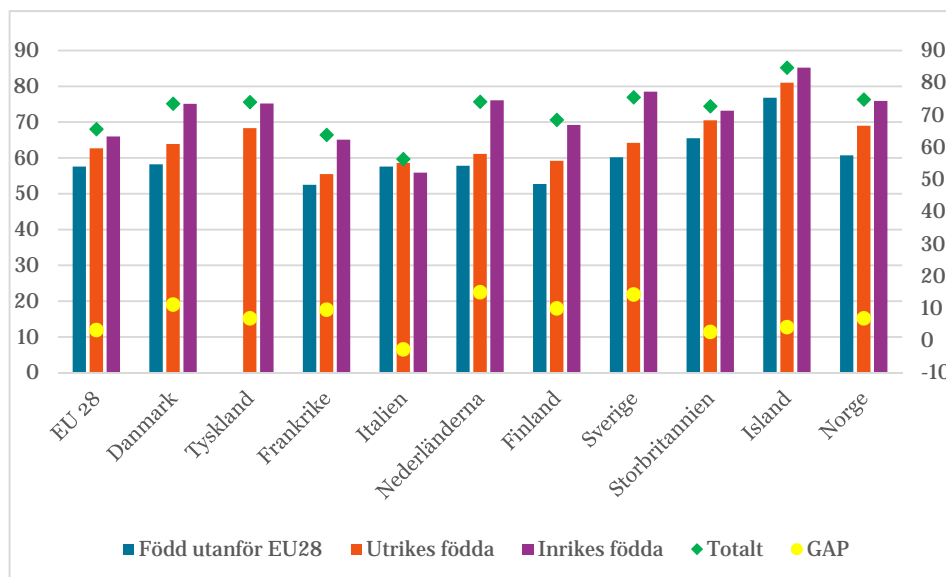
Not: Tyskland saknar uppgifter om individer födda utanför EU28. Island saknar även uppgifter om de utrikes födda. Källa: Eurostat, 2015.

### 6.3 Sysselsättningsgrad och sysselsättningsgap

Sysselsättningsgraden bland de utrikes födda i Sverige har sedan 1970-talet varit lägre än bland de inrikes födda. Redan vid början av 2000-talet var sysselsättningsgraden bland de utrikes födda under EU-genomsnittet (le Grand m.fl., 2013; Dustmann och Frattini 2011, Eriksson 2011). Över tid och framförallt under de senaste decennierna har man observerat en stigande trend i sysselsättningsgrad bland utrikes födda (Edin och Åslund, 2001; Ekberg och Hammarstedt, 2002; Åslund m.fl., 2006; Schröder, 2007; Eriksson, 2011). I dagsläget har Sverige en relativt hög sysselsättningsgrad bland utrikes födda (64 procent) som ligger över EU28-genomsnittet (62 procent).

Sysselsättningsgraden bland de inrikes födda i Sverige är hög och uppgick år 2015 till 79 procent, vilket är betydligt mycket högre än EU28-genomsnittet för de inrikes födda (66 procent). Bara Island har högre sysselsättningsgrad för inrikes födda av de länder som jämförs här. Island är dock ett unikt land i och med att det har en liten befolkning och en relativt låg andel utrikes födda (se figur 1).

Figur 12: Sysselsättningsgrad för utrikes och inrikes födda samt födda utanför EU28 (15-64 år)



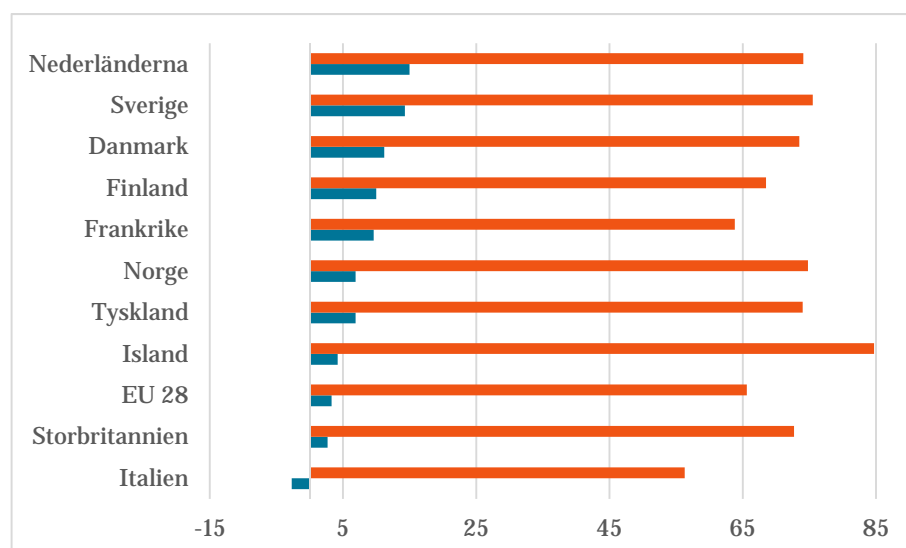
Källa: Eurostat, 2015.

Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda är viktig att belysa. Om de inrikes födda har en hög sysselsättningsgrad finns fog att tro att arbetsmarknaden är god och att förutsättningar för arbete finns. Länder med en väl fungerande arbetsmarknad har generellt hög sysselsättning för alla grupper. Att sysselsättningen bland utrikes födda varierar mellan länder kan delvis bero på skillnader i arbetsmarknadens funktionssätt i de olika länderna. I länder med hög sysselsättningsgrad är sysselsättningsgraden bland utrikes födda hög eftersom det överlag fungerar väl på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden påverkas också av förändringar i sammansättningen av gruppen utrikes födda. Om en stor andel utrikes födda består av nyanlända flyktingar med skyddsbehov och av individer med kortare utbildningsnivåer kan det komma att dra ner sysselsättningsgraden i hela gruppen.

I figur 13 visas sysselsättningsgapet 2015 för vårt urval av europeiska länder samt ett genomsnitt för EU28. Sverige har det näst största gapet på 14 procentenheter, Nederländerna har det största och Tyskland har ett gap på 7 procentenheter. Det relativt mindre tyska gapet skulle kunna vara en indikation på bättre på integration. Men att bara studera sysselsättningsgap kan dock vara snävt. Det mönster som framträder när man studerar ett antal länder är att de med låg sysselsättningsgrad för både inrikes och

utrikes födda tenderar att ha ett mindre gap. Italien har till exempel ett negativt sysselsättningsgap men en sysselsättningsgrad på 56 procent. Sysselsättningsgraden bland den infödda befolkningen i Italien är också lägre än till exempel sysselsättningsgraden bland den utrikes födda befolkningen i Sverige. Detta visar alltså på hur svårt det är med internationella jämförelser om man inte tar hänsyn till landspecifika kontexter som har att göra med samhällsinstitutioner och företagsklimat samt att sammansättningen i gruppen utrikes födda skiljer sig åt mellan länder.

Figur 13: Sysselsättningsgap och sysselsättningsgrad (15-64 år), procent



Källa: Eurostat, 2015.

Figur 14 visar sysselsättningsgrad och sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda för kvinnor respektive män. Den generella bilden är att (i) sysselsättningsgraden är högre för män än för kvinnor och att (ii) sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är mindre för män än för kvinnor. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män är minst i Sverige. För både den inrikes och utrikes födda delen av befolkningen såväl som för de födda utanför EU28 är skillnaderna mellan män och kvinnor minst i Sverige. Bland utrikes födda i Sverige är sysselsättningsgraden för kvinnor 60 procent och för män 67 procent. Detta kan jämföras med hela gruppen utrikes födda inom EU28 där sysselsättningsgraden för kvinnor och män är 55 respektive 71 procent.

Skillnader i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor för utrikes födda har dock ökat under de senaste åren. I många länder är det större skillnader

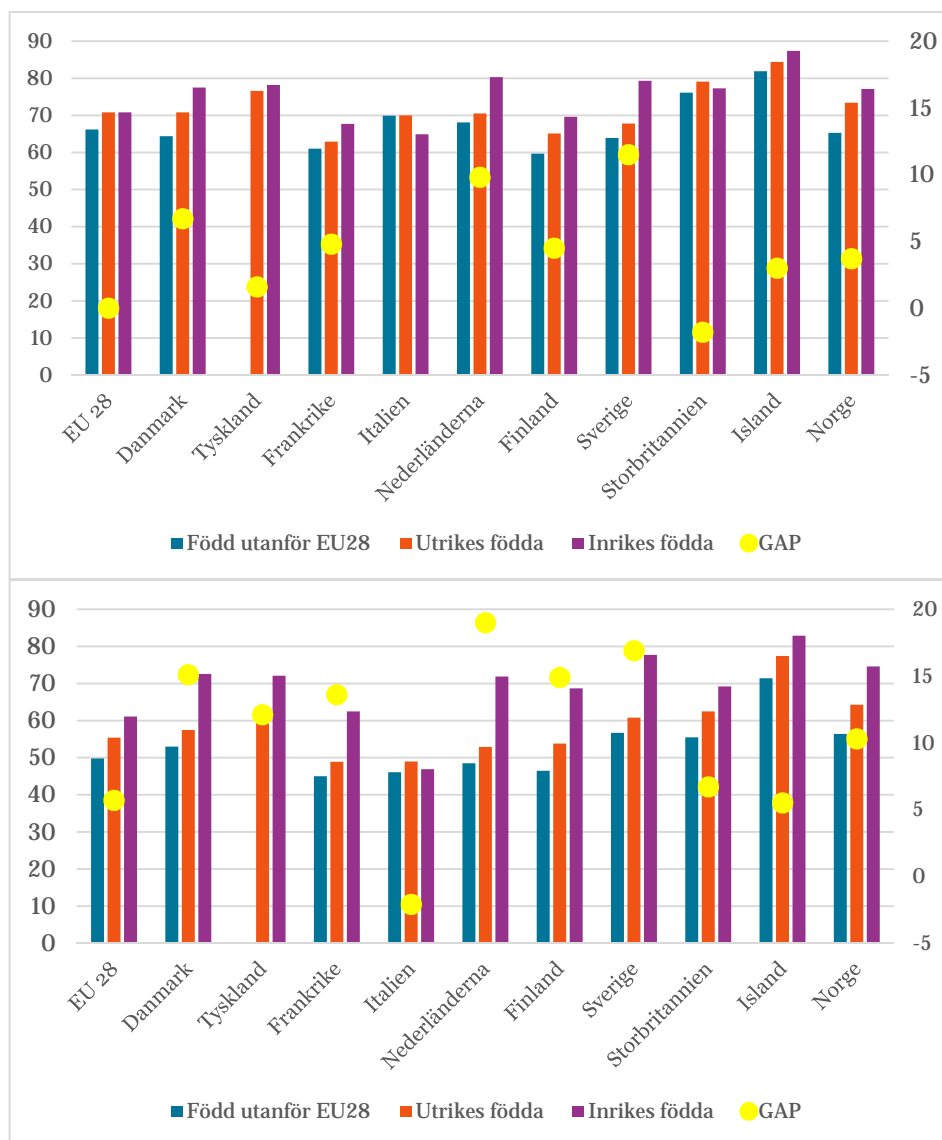


mellan könen än mellan utrikes och inrikes födda.<sup>26</sup> Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor i Sverige måste ses i kontexten av de inrikes födda kvinnornas höga sysselsättningsgrad i Sverige. Som tidigare nämnts är även de utrikes födda kvinnornas sysselsättningsnivå hög jämfört med många andra länder. I till exempel Italien är sysselsättningsnivån för inrikes födda kvinnor lägre än för utrikes födda kvinnor, vilket delvis kan förklara deras relativt mindre sysselsättningsgap.

---

<sup>26</sup> Man kan konstatera att kvinnor har en lägre sysselsättningsgrad än män, skulle vi sen utöka studien till att också inbegripa undersysselsättning skulle vi se att skillnaden mellan mäns och kvinnors sysselsättning är ännu större. Kvinnors faktiska arbetstid var 2014 i genomsnitt 5,4 timmar kortare per vecka än mäns. Det vore för vidare studier intressant att titta på hur skillnaden mellan de olika ländernas inrikes och utrikes födda befolkning skulle se ut om vi mätte faktisk arbetstid.

Figur 14: Sysselsättningsgrad och sysselsättningsgap inrikes och utrikes födda samt födda utanför EU28 (15-64 år), kvinnor (övre bild) respektive män (nedre bild), procent



Not: Tyskland saknar uppgifter om individer födda utanför EU28. Källa: Eurostat, 2015.

### 6.3.1 Utvecklingen över tid

Figur 15 visar hur sysselsättningsgraden utvecklats över tid för Sverige, Tyskland och för ett genomsnitt av EU28-länderna. För Sveriges del har

utvecklingen varit positiv för såväl inrikes som utrikes födda. Sysselsättningsgraden bland utrikes födda har ökat från 53,3 till 64,2 procent mellan 1999 och 2015.

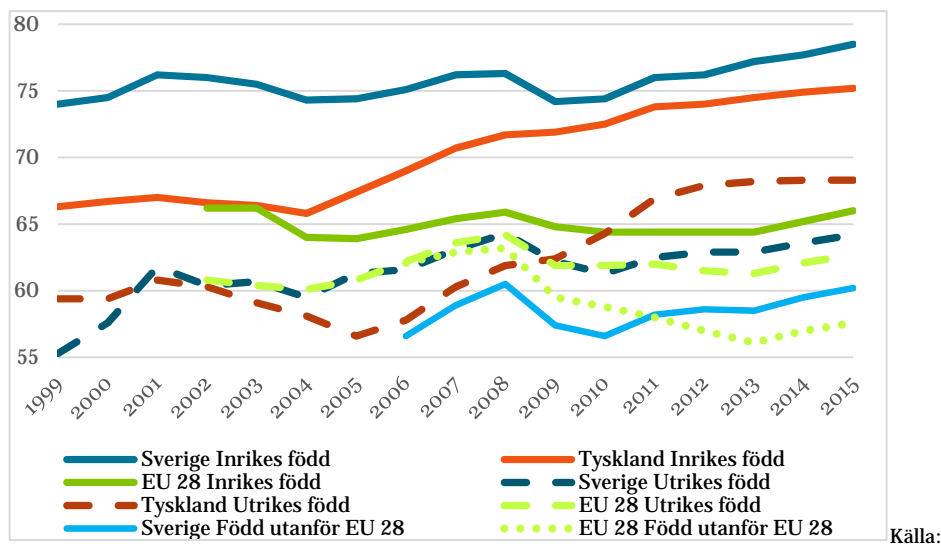
Dessa uppgifter ger visst stöd åt att integrationsprocessen fungerat bättre på senare år jämfört med tidigare. I Arbetsförmedlingens prognos hösten 2015 framkommer att åtminstone vissa delar av integrationsprocessen på arbetsmarknaden har förbättrats, bland annat har utrikes födda med lång eftergymnasial utbildning stärkt sin position på arbetsmarknaden. (Arbetsförmedlingen, 2015a). Trots denna positiva utveckling är skillnaden i sysselsättningsgrad mellan i synnerhet utomeuropeiskt födda och inrikes födda fortsatt stor. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan de två grupperna är som sagt särskilt stor bland kvinnor.

I jämförelse med Tysklands utveckling blir det svårare att argumentera för att Sverige lyckats med arbetsmarknadsintegrationen. I figur 5 ser vi att Tysklands sysselsättningsgrad stiger betydligt mer än i Sverige och EU28 under åren 2004-2007. De utrikes födda i Tyskland verkar inte ha påverkats av den globala finanskrisen 2007-2008, till skillnad från Sverige och EU28.<sup>27</sup> Ekonomiska kriser och nedgångar drabbar generellt de som står långt från arbetsmarknaden. I Sverige har man sett att risken för att bli arbetslös vid konjunktursvängningar är dubbelt så stor bland icke-europeiskt utrikes födda jämfört med bland inrikes födda, även efter att man kontrollerat för andra egenskaper (Arai och Vilhelmsson, 2004). Figuren visar en snabb återhämtning av de inrikes föddas sysselsättningsnivåer efter finanskrisen som idag ligger över 2008 års nivåer. Till skillnad från de inrikes föddas snabba återhämtningsprocess ser vi en mer utdragen process bland de utrikes födda. Sysselsättningsgraden bland de utrikes födda och födda utanför EU28 faller drastiskt efter krisen och har idag närmast sig tillbaka till de nivåer man hade år 2008.

---

<sup>27</sup> I Tyskland genomfördes en rad reformer under tidigt 2000-tal, de så kallade Hartz reformerna. Reformerna har visat sig bidra till en minskad arbetslöshet och den positiva sysselsättningsökningen, framför allt bland de som stod relativt nära arbetsmarknaden. Detta sammanföll dock med en rad andra positiva förändringar i Tyskland som också gett positiv utveckling av sysselsättningen (se till exempel Bonin, 2016; Konjunkturinstitutet, 2016; Fahr och Sunde 2006).

Figur 15: Sysselsättningsgrad för utrikes och inrikes födda samt födda utanför EU28 under 1999-2015 (15-64 år), procent



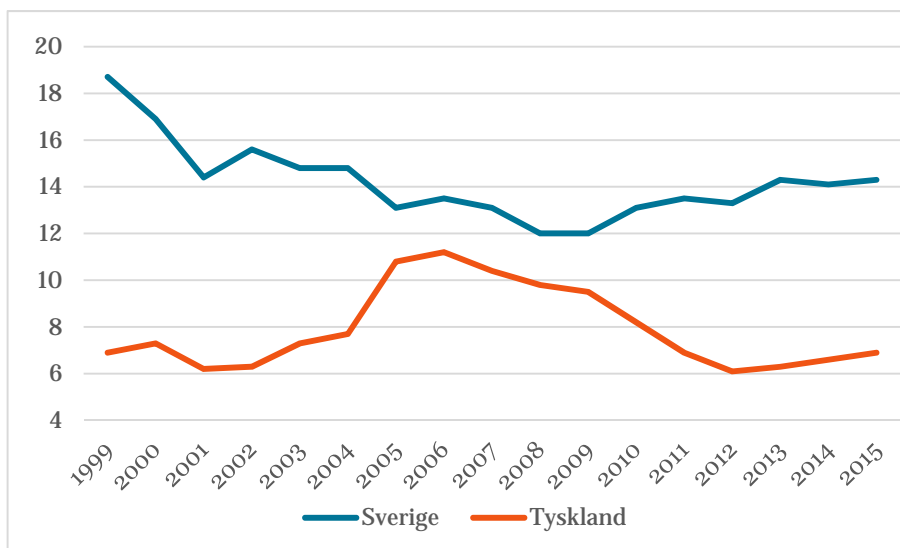
Eurostat, 1999-2015.

Källa:

I Sverige har ökning av arbetskraften som skett efter år 2008 helt och hållet tillkommit bland utrikes födda. Den utrikes födda befolkningen som står också för den ökningen i antalet sysselsatta. I och med att den utrikes födda befolkningen ökar i snabbare takt än antalet sysselsatta har inte samma förändring skett i andelen sysselsatta bland de utrikes födda.

Om vi istället jämför utvecklingen av Sveriges sysselsättningsgap med Tysklands ser vi en succesiv minskning av det svenska gapet fram till 2013 som därefter legat på en relativt konstant nivå (figur 16). I Tyskland stiger gapet fram till reformåren efter 2005 för att sedan minska fram till 2012. Sedan dess har gapet ökat något. När sysselsättningen i Tyskland tog fart för de inrikes födda 2004 dröjde det ett antal år innan de utrikes födda såg samma utveckling och under tiden ökade gapet. Tydligt är också att Sveriges lägsta nivå på gapet är högre än Tysklands högsta nivå.

Figur 16: Sysselsättningsgapet 1999-2015 mellan inrikes och utrikes födda i Sverige och Tyskland (15-64 år), procent

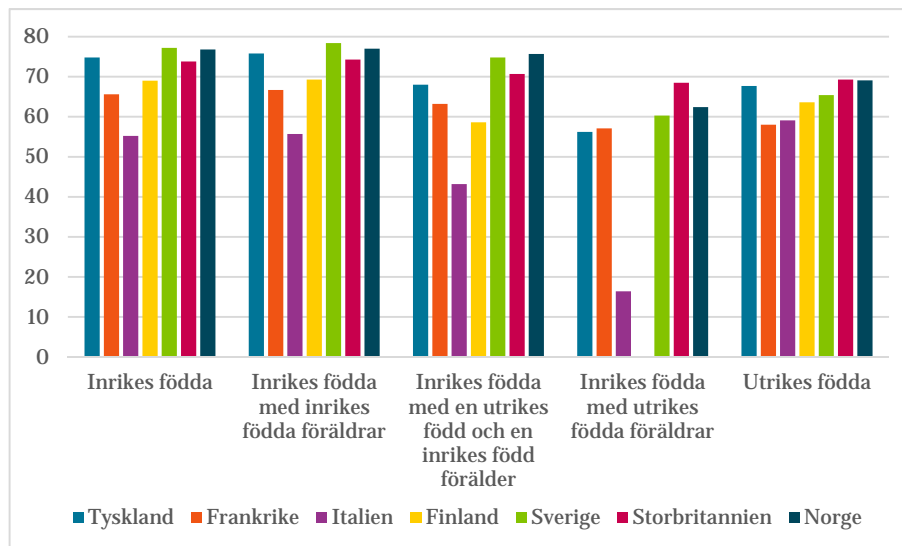


Källa: Eurostat, 1999-2015.

#### 6.4 Sysselsättningsgrad bland inrikes födda med utrikesfödda föräldrar

Som tidigare nämnts är sysselsättning bland utrikes födda bara ett sätt att se på integration. Om de utrikes födda är etablerade i samhället bör det även synas i sysselsättningen bland de inrikes födda med utrikesfödda föräldrar. Figur 17 redovisar sysselsättningsnivåerna år 2014 för inrikes och utrikes födda samt för inrikes födda uppdelat i om en eller båda föräldrarna är utrikesfödda. Det generella mönstret som visas i figuren för de länder som studeras är att inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar har betydligt lägre sysselsättningsnivåer än de inrikes födda där båda föräldrarna är inrikes födda. Den största skillnaden kan observeras i Italien, medan den minsta skillnaden i Storbritannien. Förutom i Storbritannien och Frankrike har inrikes födda med två utländska föräldrar till och med lägre sysselsättningsgrader än genomsnittet för gruppen av samtliga utrikesfödda. Tittar man istället på inrikes födda med bara en utrikes född förälder finner man relativt höga sysselsättningsnivåer som liknar de nivåer som återfinns hos de infödda med inrikes födda föräldrar. Sysselsättningsnivåerna för inrikes födda med minst en utrikesfödd förälder i Sverige är högre än i Frankrike, Italien, Finland och Tyskland.

Figur 17: Sysselsättningsgrad för inrikes och utrikes födda samt infödda med en och två utrikesfödda föräldrar (15-64 år), procent



Not: Data för inrikes födda med utrikesfödda föräldrar saknas för Finland då tillförlitligheten i data anses vara för låg. Källa: Eurostat, LFS ad hoc modul, 2014.

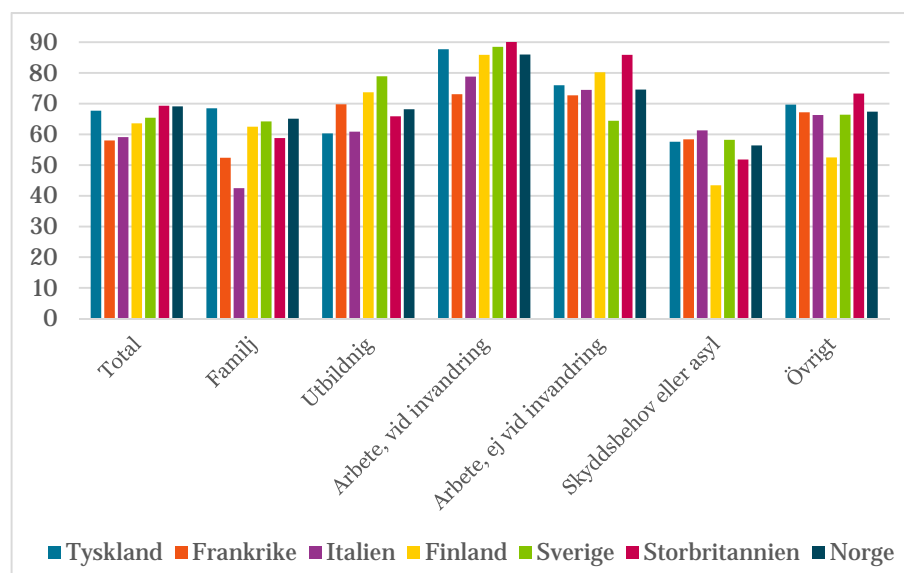
## 7 Vad förklarar skillnader i sysselsättningsgap?

### 7.1 Migrationsorsak

Utrikesfödda är ingen homogen grupp och det finns stora skillnader mellan olika grupper av utrikesfödda i arbetskraftsdeltagande och sysselsättning. I Sverige var sysselsättningsgraden för personer födda i Finland 71 procent 2012, motsvarande siffra för personer födda i Somalia var 25 procent. (SCB, 2012a). En viktig förklaring till de stora skillnaderna i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda är att Sverige under senare decennier tagit emot en stor andel flyktingar och deras anhöriga (Szulkin m.fl., 2013; Joyce, 2015). Länder med mindre sysselsättningsgap som till exempel Storbritannien, Kanada och USA tar huvudsakligen emot arbetskraftsinvandrare (se Eriksson, 2010; OECD och EU, 2015). Länder med större sysselsättningsgap som Nederländerna och Belgien tar emot en större andel flyktingar och anhöriga (Joyce, 2015). Vidare visar statistik från 2014 i figur 18 att sysselsättningsgraden är som högst bland de utrikes födda som erhållit uppehållstillstånd på grund av arbete, något lägre bland de som erhållit det på grund av familjeband och lägst bland de som kommit på grund av

skyddsbehov eller asyl. Då flyktingar är den grupp som har svårast att träda in på arbetsmarknaden och som har den längsta etableringstiden är det, givet den stora andel flyktingar och deras anhöriga av den totala invandringen och den utrikes födda befolkningen, föga förvånande att sysselsättningsgapet är så stort i Sverige jämfört med andra länder (OECD, 2016a).

Figur 18: Sysselsättningsgrader för olika migrationsorsaker<sup>28</sup> (15-64 år), procent



Källa: Eurostat, LFS ad hoc modul, 2014.

## 7.2 Kvinnors sysselsättningsnivåer

Utrikes födda kvinnor är sysselsatta i betydligt mindre omfattning än inrikes födda kvinnor. En stor andel av de utrikes födda kvinnorna som har kommit till Sverige har kommit som anhöriga till skyddsbehövande eller i barnafödande ålder (Sulzkin m.fl., 2013; Joyce, 2015). Man har tidigare sett att de relativa sysselsättningsnivåerna är lägst för kvinnor som är anhöriga till skyddsbehövande. Kvinnor som är anhöriga till övriga har något högre sysselsättningsnivåer men dessa är dock lägre än för inrikes födda kvinnor (SOU 2012).

Generellt gäller för de flesta OECD-länder att de som migrerar på grund av familjeband har betydligt lägre sysselsättning än inrikes födda kvinnor (OECD och EU, 2015). En ytterligare faktor som kan förklara skillnaden i

<sup>28</sup> Migrationsorsak är här orsak som uppges av urvalet i Labour force survey Ad hoc modul 2014. Att jämföras med orsak till uppehållstillstånd som har sitt ursprung i offentlig statistik.

sysselsättningsnivån är att det i Sverige finns en hög andel yrkesarbetande kvinnor jämfört med andra länder. Få länder i världen har en sysselsättningsgrad för kvinnor som motsvarar den svenska.<sup>29</sup> Av figur 14 framgår att de inrikes födda kvinnornas sysselsättningsnivåer i Sverige är bland de högsta inom EU. Även de utrikes födda kvinnornas sysselsättningsnivåer i Sverige är höga, och högre än i många andra EU-länder.

En hög sysselsättningsgrad bland inrikes födda kvinnor skulle kunna underlätta en hög sysselsättning även bland utrikes födda då de strukturer som underlättar samtliga kvinnors sysselsättning är lika för alla i Sverige. Att Sverige det senaste decenniet tagit emot ett stort antal migranter från regioner där kvinnors sysselsättningsgrad utanför hemmet är låg kan påverka sysselsättningsnivån i Sverige och därmed sysselsättningsgapet (Szulkin, 2012). Sysselsättningsgapet för kvinnor förstärks framförallt av att inrikes födda kvinnor i Sverige arbetar mer än i många andra länder.

### 7.3 Utbildningsnivåer

En viktig faktor som kan förklara skillnader i sysselsättningsgrader mellan inrikes och utrikes födda är skillnader i utbildningsnivåer. Det finns stora skillnader i utbildningsbakgrund bland den utrikes födda befolkningen. Oavsett utbildningsnivå har inrikes födda i Sverige i genomsnitt högre sysselsättning än utrikes födda.

År 2014 gjorde Labour Force Survey (LFS) en tilläggsundersökning som visar att utbildningsnivån bland de utrikes födda är högre i Sverige än i många andra länder.<sup>30</sup> Figur 19 visar hur sysselsättningsgraderna för inrikes och utrikes födda ser ut för ett urval av europeiska länder 2014, baserat på LFS, efter utbildningsnivå. Av figuren framgår att sysselsättningsgraden generellt är högre för de med eftergymnasial utbildning. Lägst är sysselsättningsgraden för de med förgymnasial utbildning. Sverige har en relativt liten skillnad i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda bland de med förgymnasial utbildning. Den största skillnaden i sysselsättningsgrad finns bland de högtbildade.

I flera fall förklaras ett högre sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda av att dessa länder har en hög andel utrikes födda med låg utbildningsnivå. I Sverige är andelen högtbildade lika hög bland utrikes som inrikes födda, men andelen lågutbildade är högre bland de utrikes

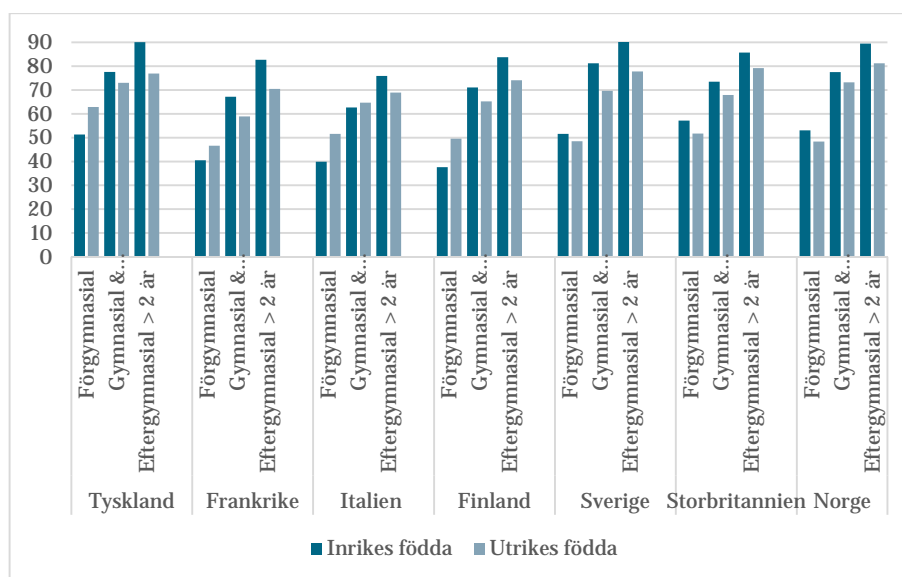
<sup>29</sup> Bara Schweiz och Island har högre, men de har även en högre sysselsättningsgrad bland män. Bara Finland har mindre skillnad mellan mäns och kvinnors sysselsättningsgrader.

<sup>30</sup> Notera att det rör sig om uppgiven utbildningsnivå och inte registerbaserad.



födda. Cirka 10 procent av de utrikes födda i arbetsför ålder har förgymnasial utbildning som är kortare än nio år, det vill säga saknar grundskolekompetens. Av personer födda i Sverige är denna andel knappt en procent.

Figur 19: Sysselsättningsgrader för inrikes och utrikes födda efter utbildningsnivå (15-64 år), procent



Källa: Eurostat, LFS ad hoc modul, 2014.

Arbetsmarknadsstatus för inrikes och utrikes födda fördelade på utbildningsnivå indikerar att det framförallt är utbildningsnivån som ger upphov till skillnader i sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraftsdeltagande, och inte vilket land man är född i.<sup>31</sup> Skillnaderna i utbildningsbakgrund gör det också svårt att prata om utrikes födda som en samlad grupp. Individer med hög och låg utbildningsbakgrund står inför olika hinder på arbetsmarknaden. Individer med låg utbildning har till exempel svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Detta ställer krav på det svenska utbildningssystemet. Bland högt utbildade har man funnit att en utbildning i Sverige eller i ett annat land har en större betydelse för sysselsättningen än om man är inrikes eller utrikes född (OECD och EU, 2015). Många utrikes födda akademiker har ett sämre utgångsläge än många inrikes födda. Det finns därför ett stort behov av ett effektivare och mer

<sup>31</sup> Eurostat lfs ad hoc modul 2014 lfso\_14lel

utvecklat system för validering av yrkeskompetens och för att kunna komplettera utbildning (Saco, 2015; Riksrevisionen, 2015).

Konkurrenskraftig och kunskapsintensiv produktion som ställer allt högre krav på arbetskraftens formella utbildning har bidragit till att andelen arbeten i Sverige som kräver kortare utbildning än gymnasieutbildning är bland den lägsta i hela OECD (OECDa, 2016). För att kunna utjämna olikheter mellan inrikes och utrikes födda är det dels viktigt att utöka utbildningsinsatser som syftar till att rusta individerna så att de kan matchas på den svenska arbetsmarknaden och dels se över möjligheter att förändra de höga utbildningskrav som finns på den svenska arbetsmarknaden.

Att bara studera utbildningsnivåer bland de som invandrat ger dock inte hela bilden på de utrikes föddas kompetenser och färdigheter (SOU, 2015:104). Hög utbildningsnivå innebär till exempel inte per automatik hög läsfärdighet.<sup>32</sup> Utbildningsnivån för utrikes födda från Mellanöstern, Afrika och Centralasien har visat sig ha förvånansvärt liten betydelse för hur man har presterat i färdighetstest (SOU, 2015:104). Då man tagit hänsyn till individers testresultat har man inte funnit några skillnader i sysselsättningen mellan inrikes och utrikes födda. Ytterligare studier baserade på dessa testresultat har visat att det framförallt är färdigheter i att kunna läsa mottagarlandets språk som är signifikant för sannolikheten att ha få ett arbete (SOU, 2015:104).

## 7.4 Vistelsetider

Ett flertal studier har visat att vistelsetiden i ett land man invandrat till är viktig för sysselsättning (SCB, 2014; OECD och EU, 2015; Sulzkin m.fl., 2013). Ju längre en person har varit bosatt, desto starkare blir anknytningen till arbetsmarknaden och högre sannolikhet att få ha ett arbete. När man kommer till ett nytt land saknar man normalt många resurser som till exempel språket, sociala kontakter, sociala koder, nätverk, kunskap om samhället och hur den svenska arbetsmarknaden fungerar med mera. Utbildning kan behöva valideras, anpassas och kompletteras i värdlandet. Om etableringen på arbetsmarknaden går bra kan man förvänta sig att de utrikes föddas sysselsättningsnivåer konvergerar mot de inrikes föddas och att sysselsättningsgapet successivt minskar med ökad vistelsetid.

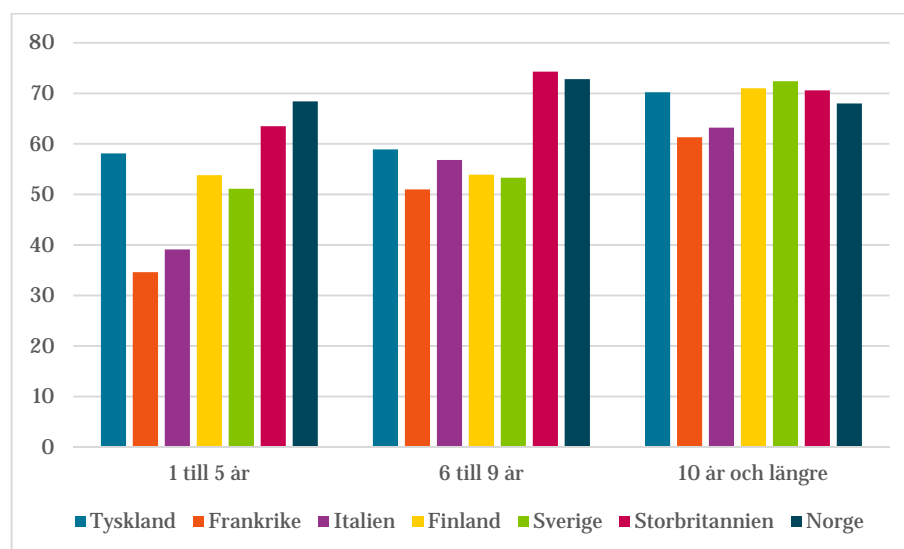
Figur 20 visar sysselsättningsgraden för utrikesfödda efter vistelsetid i landet. Sysselsättningsnivåerna för de utrikes födda i Sverige med korta

---

<sup>32</sup> Enligt PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies).

vistelsetider är låga jämfört med till exempel Tyskland, Finland, Storbritannien och Norge. För de med längre tid i landet än i 10 år eller mer, är sysselsättningen högre i Sverige än i övriga länder. Detta tyder på att etableringen på arbetsmarknaden tar längre tid i Sverige. I jämförelsen med de andra länderna spelar sammansättningen av de utrikes födda en stor roll. Att vistelsetiden har betydelse för sysselsättningsgraden bland utrikesfödda innebär att en stor andel nyanlända påverkar sysselsättningen i gruppen utrikes födda negativt på kort sikt men positivt på lång sikt.

Figur 20: Sysselsättningsgrader för utrikes födda efter vistelsetid i landet (15-64 år), procent



Källa: Eurostat, LFS ad hoc modul, ett tvärsnitt av den utrikes födda befolkningen 2014.

Studier har visat att sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är mindre för de utrikes födda med längre vistelsetider. Utrikes födda män i Sverige som vistats i mer än tio år har till exempel 8 procentenheters större sannolikhet att vara sysselsatt jämfört med de som varit här hälften så länge (le Grand m.fl., 2013). Trots detta är de som invandrat till Sverige för mer än 20 år sedan sysselsatta i mindre utsträckning än de som är inrikes födda (Olli Segendorf och Teljosuo, 2011:5; Nekby, 2003; le Grand m.fl., 2013). Sysselsättningsgraden påverkas därmed både av utbildningsnivån och vistelsetid i värdlandet. Individer med endast en förgymnasial utbildning som vistats länge i landet har en relativt låg sysselsättningsgrad, medan sysselsättningen för de med eftergymnasial utbildning ligger på samma nivå som för inrikes födda (SCB, 2009). Ur ett internationellt perspektiv sticker Sverige inte ut, man har observerat liknande sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda för de med långa vistelsetider i andra länder.

Däremot har Sverige ett av de största gapen när det gäller individer med kortare vistelsetider (Szulkin m.fl., 2013).

SCB har studerat olika invandrarkohorter för att se hur sysselsättningsgraden påverkas av tid i landet (SCB, 2009; SCB, 2014). När man har följt personer i Sverige under sammanhängande tid om minst tretton år som invandrade till Sverige under perioden 1997–1999, i åldern 20-49 år, finner man en relativt låg förvärvsfrekvens de första åren i Sverige bland de som kommer hit som flyktingar eller på grund av familjeanknytning (SCB, 2014). Runt 20 och 30 procent av de kvinnor respektive män som kommit hit som flyktingar förvärvsarbetar ett till två år efter invandringen. Motsvarande siffror är cirka 30 och 50 procent för de kvinnor respektive män som kommit hit som anhöriginvandrare. Tio år efter invandringen har förvärvsfrekvensen ökat till cirka 60 och 65-70 procent för de kvinnor respektive män som invandrat som flyktingar eller på grund av familjeskäl. Bland arbetskraftsinvandrarna är förvärvsfrekvensen högre och ligger på drygt 70 procent både två och tio år efter invandring (SCB, 2014).

## 8 Tid till etablering på arbetsmarknaden

Till skillnad från föregående stycke som redovisar och förklarar möjliga orsaker till ojämlika sysselsättningsnivåer mellan inrikes och utrikes födda redovisar vi här den genomsnittliga tiden det tar för gruppen av utrikes födda att etablera sig på arbetsmarknaden. Man har sett att tiden kan skilja sig åt mellan grupper av nyanlända (OECD och EU, 2015; SCB, 2014, Riksrevisionen, 2015). Nyanlända flyktingar och anhöriga till flyktingar har svårare att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden än andra grupper av migranter som kommit hit på grund av utbildning eller arbete. I genomsnitt tar det drygt två år längre för de som migrerat på grund av familjeskäl att få ett första arbete jämfört med arbetskraftsmigranter. Det tar ytterligare ett år längre för de som kommit hit på grund av asyl. Det finns även skillnader i etableringstid mellan könen. I genomsnitt tar det minst ett år längre tid för kvinnor att få ett arbete. Bland de som kommit hit på grund av skyddsbehov har man inte kunnat påvisa några skillnader i etableringstid mellan kvinnor och män. De som migrerat i ung ålder har i genomsnitt cirka ett år kortare etableringstid än äldre. Etableringstiden är i genomsnitt längre för de med högst en förgymnasial utbildning än för de med längre utbildning (le Grand m.fl., 2013).

Etableringstider har visat sig variera mellan olika studier. Detta beror på de svårigheter som finns i att mäta men även att man haft olika angreppssätt.

Till exempel har Eriksson (2011) och Olli Segendorf och Teljosou (2011) baserat sina mätningar på registerdata. le Grand m.fl. (2013) har gjort regressionsanalyser baserat på enkätundersökningar för ett urval av individer i åldrarna 18-60 år som migrerade innan år 2000 för att studera hur lång tid det tar från att få ett beslut om ett beviljat uppehållstillstånd till att första gången få ett arbete, det vill säga etableringstid.<sup>33</sup> De gör även en internationell jämförelse för att undersöka hur olika faktorer påverkar etableringstiden. SCB (2009) har å andra sidan följt några kohorter som invandrat till Sverige vid olika tidpunkter.<sup>34</sup> I SCB (2014) undersöker man hur andelen förvärvsarbetande utvecklas över tid för de individer som migrerade till Sverige under perioden 1997–1999. Detta sätt att mäta etableringstid innebär att man studerar hur många år det tar tills att till exempel hälften av de utrikes födda förvärvsarbetar.

Gemensamt för ovanstående studier är att man studerar hur sysselsättningsgraden för olika grupper påverkas av vistelsetid. Fördelen med SCB:s studie är att man följer samma individer över en lång tid. Nackdelen blir att resultaten begränsas till att bara gälla individer som omfattas i studien. Till skillnad från SCB:s studie är resultaten i le Grand m.fl. (2013) mer generaliserbara eftersom de använder sig av tvärsnittsdata för elva olika europeiska länder. Svårigheten i den sistnämnda studien är att man behöver ta hänsyn till att sammansättningen av gruppen utrikes födda ser olika ut mellan länder. Även om man i en regressionsanalys tar hänsyn till olika faktorer som till exempel ålder vid invandring, födelseland, migrationsorsak, utbildningsnivå är det svårt att utesluta att det inte finns andra faktorer som påverkar den tid det tar till att få ett första arbete.

Oavsett vilka data och metoder som används framgår från samtliga studier att den mest avgörande faktorn som kan förklara etableringstiderna i olika länder är orsaken till migration. Sveriges relativt långa etableringstider kan förklaras av orsaken till migration snarare än av migranternas födelseland (OECD och EU, 2015; le Grand m.fl., 2013).

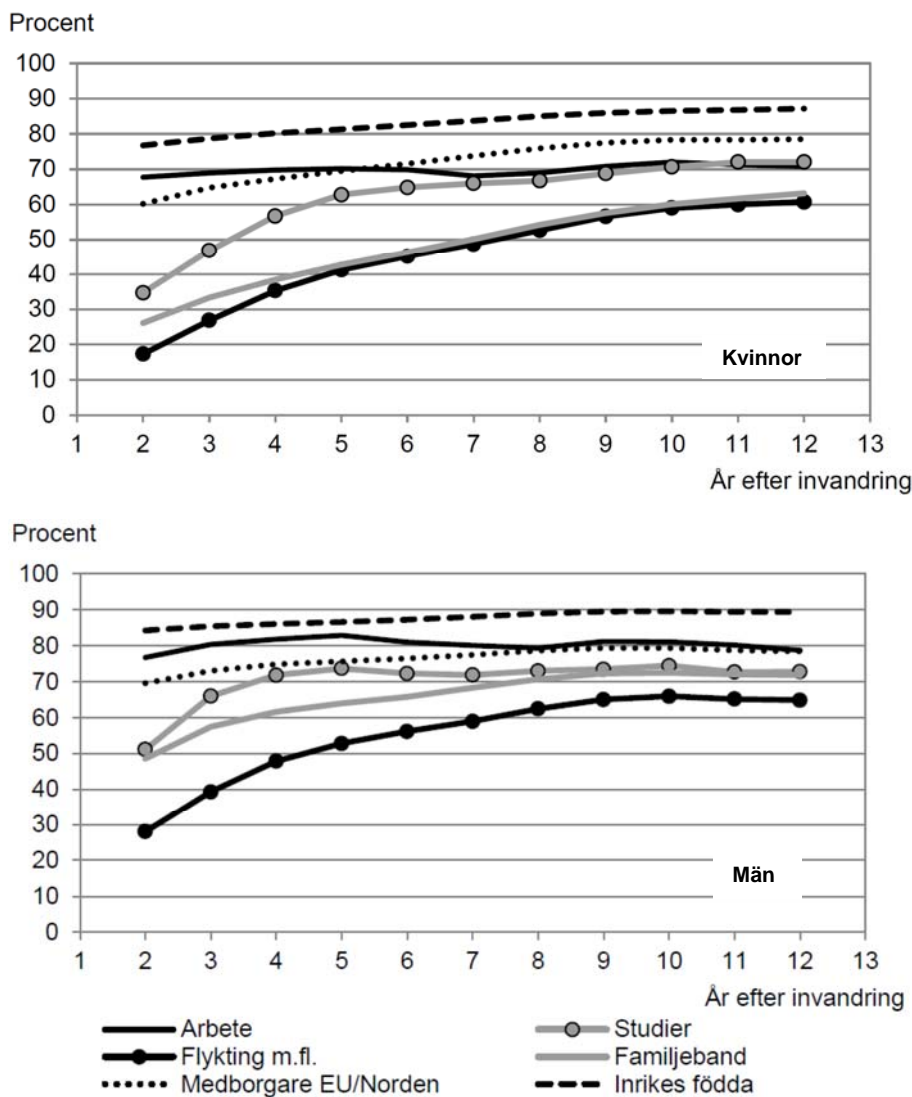
I figur 21 redovisas resultat från SCB (2014) som illustrerar utvecklingen av förvärvsfrekvensen för de kvinnor och män som migrerade till Sverige under perioden 1997-1999. Den största skillnaden i förvärvsfrekvens mellan inrikes- och utrikesfödda återfinns en till två år efter invandring. Mönstret är detsamma för kvinnor och män. Oavsett orsaken till migration tar det i genomsnitt 3-7 år tills dess att hälften av alla utrikes födda kvinnor fått ett

<sup>33</sup> I denna studie innebär etablering att i någon form vara sysselsatt.

<sup>34</sup> I samtliga studier betonas att resultaten ska tolkas med viss varsamhet på grund av felskattningar som beror på undertäckning av befolkningen. Utrikes födda som inte lyckats få ett arbete i Sverige kan ha emigrerat (eller dött) utan att de avregistreras från folkbokföringen vilket kan innebära att sysselsättningsgraden för utrikes födda underskattas (SCB, 2014; le Grand m.fl., 2013).

förvärvsarbete (figur 21, övre bild). Motsvarande siffra för män är 2-4,5 år (nedre bild). Förvärvsfrekvensen ökar med vistelsetid för både män och kvinnor men det går fortare för männen. Tio år efter invandring förvärvsarbetar omkring 60-70 procent av alla flykting- och anhöriginvandrarerna. Motsvarande siffra ligger på 70-80 procent för arbetskraftsinvandrarerna.

Figur 21: Etableringstid för kvinnor (övre) respektive män (nedre) som invandrat mellan 1997-1999 i åldern 20-49 och som varit folkbokförd under 13 sammanhängande år.



Not: Glidande medelvärden över tre år. Källa: SCB, 2014.

## 9 Vad påverkar etableringen på arbetsmarknaden?

Hur väl de utrikes födda lyckas etablera sig kan bero på många olika faktorer som påverkar både utbudet och efterfrågan på arbetskraft. En hel del svenska rapporter sammanfattar forskningen om vilka faktorer och hur dessa påverkar integrationen på arbetsmarknaden (Eriksson, 2011; Olli Segendorf och Teljosou, 2011; Petersson, 2014; Joyce, 2015). I denna rapport kommer vi bara att nämna dessa kortfattat och hänvisar till tidigare studier för fördjupad kunskap. Grovt sett delar man ofta in faktorerna i tre grupper: faktorer som finns hos individerna själva (utbudsfaktorer), faktorer hos arbetsgivarna (efterfrågefaktorer) och politiskt beslutande faktorer (policyfaktorer).

Utbudsfaktorer omfattar till exempel humankapital (språkkunskaper, utbildning, arbetslivserfarenhet), socialt kapital och hälsotillstånd. Humankapitalet avser både det man har med sig från hemlandet och det som förvärfvas i Sverige, men också i hur hög grad humankapitalet från hemlandet är relevant i Sverige det vill säga dess överförbarhet. Chansen att få ett arbete beror på i vilken omfattning det så kallade lokala eller landspecifika humankapitalet efterfrågas på den lokala arbetsmarknaden, det vill säga hur stort värde humankapitalet har för potentiella arbetsgivare. Humankapitalets värde minskar ofta vid migration och värderas därför inte lika högt i det nya som i det gamla landet (Chiswick, 1978). De utrikesföddas modersmål är till exempel ett landspecifikt humankapital som värderas högt i hemlandet men inte nödvändigtvis i destinationslandet.<sup>35</sup> Förbättrade kunskaper i värdlandets språk har visat sig öka avkastningen på de utbildningar och erfarenheter som individen för med sig till värdlandet (Chiswick och Miller, 2002).

I Sverige är det få nyanlända migranter som talar svenska. Nära hälften av migranterna till Frankrike och Storbritannien talar det nationella språket (OECD, 2016b). I Sverige är det bara de som kommer från de andra skandinaviska länderna som kan sägas ha någon förståelse för det svenska språket. Språksvårigheter är en av de främsta orsakerna som arbetsgivare i Sverige anger för att inte kunna anställa utrikes födda (Rooth och Åslund, 2007). Goda språkkunskaper krävs även för okvalificerade arbeten (OECD, 2016b).

---

<sup>35</sup> Många arbetsgivare är av uppfattningen att utrikes födda saknar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna arbeta på deras arbetsplats (Rooth och Åslund, 2007)

Utbildningar eller tidigare arbetslivserfarenheter kan ha olika grad av överförbarhet beroende på hur mycket de efterfrågas av arbetsgivare (Rooth och Åslund, 2007). En frisörutbildning från hemlandet tappar till exempel inte lika mycket i värde i destinationslandet som en juristutbildning från hemlandet. Inkomstskillnader mellan infödda och utlandsfödda har visat sig vara större i yrken där överförbarheten är låg jämfört med yrken där överförbarheten är hög och där kriterierna för validering och komplettering är tydliga (Rooth och Åslund, 2007). Utbildningar som helt eller delvist är genomförda i Sverige har generellt en högre avkastning i termer av framtida sysselsättningar (Rooth och Åslund, 2007; Nordin, 2011).

En hel del yrken förmedlas genom informella nätverk och rekryteringskanaler. Utrikes födda saknar eller har sämre tillgång till nätverk som ur arbetsmarknadssynpunkt har högre kvalitet jämfört med inrikes födda. Anställningar som erhållits via informella kontakter leder i genomsnitt till högre inkomster jämfört med anställningar som gått genom formella rekryteringskanaler (Behtoui, 2007). Det är framförallt de inrikes födda som använder sig av informella rekryteringskanaler. För de utrikes födda har man funnit negativa inkomsteffekter av att ha fått arbete genom en informell kanal (Behtoui, 2007).

Exempel på faktorer på efterfrågesidan som har betydelse för etableringen är diskriminering och konjunkturläget på arbetsmarknaden. Diskriminering på arbetsmarknaden kan antingen vara preferensbaserad, det vill säga att arbetsgivaren till exempel föredrar inrikes födda arbetssökanden och systematiskt väljer bort utrikesfödda, eller statistiskt baserad, det vill säga att arbetsgivaren har ofullständig information om vissa grupper av utrikes föddas kompetens och utvärderar den utifrån deras uppfattning om grupptillhörighetens kompetens. Det är svårt att skilja de olika typerna av diskriminering åt. Arbetssökande drabbas i båda fallen av till exempel en minskad sannolikhet att få kallas till en intervju och därmed att bli anställd. Ett flertal studier har visat att det förekommer diskriminering mot utlandsfödda på den svenska arbetsmarknaden (Carlsson och Rooth, 2007; Bursell, 2007; Arai m.fl., 2008; Eriksson och Lagerström, 2007).

Arbetsmarknadskonjunkturen vid invandringstillfället har visat sig påverka både framtida inkomster och framtida sysselsättning (Åslund och Rooth, 2007). Att migrera till Sverige under perioder med låg ekonomisk aktivitet är särskilt svårt för nyanlända (Åslund och Rooth, 2007). Det finns ett tydligt mönster mellan olika invandrarkohorter och konjunkturförlopp.<sup>36</sup> De

<sup>36</sup> Årgången 1976-80 noterar en topp efter 10-14 år i Sverige vilket samvarierar med konjunkturtoppen år 1990 och en svacka efter 15-19 år som överensstämmer i tid med den ekonomiska krisen i början på 1990-talet. Årgångarna 1981-85 och 1986-90 har likartat mönster. Det är endast årgången 1991-95 som avviker. Den ekonomiska krisen medförde att det blev extremt



studier av invandrarkohorter som SCB har gjort visar att den anknytning som de nyanlända får till arbetsmarknaden under de första åren i Sverige har avgörande betydelse för deras framtida sysselsättning (SCB, 2009).

Policyfaktorerna omfattar välfärdsstatens sätt att fungera som till exempel utformningen av det svenska mottagningssystemet, arbetslöshetsförsäkringen, olika ersättningssystem, barnomsorg och effektiviteten i de insatser de nyanlända får ta del av.

## 10 Avslutande diskussion

Det diskuteras och framförs ibland att integrationen på svensk arbetsmarknad fungerar dåligt. Det man bör ha i åtanke är att Sverige har ett högt arbetskraftsdeltagande och en hög sysselsättningsgrad. Vi har visat att skillnader i kvinnors och mäns sysselsättning, skillnader i sammansättningen av de utrikes födda samt varför och när invandringen sker är några av de orsaker som kan förklara att sysselsättningsgapet är högre i Sverige än i andra europeiska länder. Men sysselsättningen är inte bara beroende av vilka som ingår i befolkningen i ett land utan påverkas även av en mängd andra faktorer som nämnts i rapporten.

I en framtida studie vore det intressant att titta på fler variabler än bara sysselsättningsgrad som indikator och mått på integration på arbetsmarknaden. Undersysselsättning, inkomster och grad av tillsvidareanställningar kan vara faktorer som kan visa hur etablerad en person är på arbetsmarknaden. För att lyckas med integrationen bör man ha ett mer långsiktigt perspektiv än att bara få fler sysselsatta fortare. En fastare anknytning till arbetsmarknaden i yrken man är utbildad till och har en komparativ fördel inom för kan varaktigt öka sysselsättningen.

Integration är som sagt en flerdimensionell process som innefattar mer än att bara höja sysselsättningsgraden. Språkkunskaper, valdeltagande, barns skolresultat säger också mycket om hur stor delaktighet migranterna har i samhället. Generellt går det bra för barn till utrikesfödda i Sverige, vilket är en indikator på att integrationen fungerar (OECS, 2016). Det flerdimensionella Migrant Integration Policy Index (MIPEX) rankar den svenska integrationspolitiken högt. Även om integrationen utifrån det synsättet fungerar relativt bra ur ett internationellt perspektiv visar denna

---

svårt att komma in på arbetsmarknaden för nyanlända som dessutom var ovanligt många. Arbetskraftsinvandrarna som kom på 1950- och 1960-talen hade höga förvärvsfrekvenser.

genomgång att det finns ett antal områden där det finns behov av förändringar.

Det kanske viktigaste området är behovet av en mer långsiktig utvecklingsplan som varar längre än den nuvarande etableringsplanen på två år för de med stort utbildningsbehov. Vi har visat att utbildningsnivå och språkkunskaper är av stor vikt för sysselsättning. Därför kan det ur ett långsiktigt och hållbart samhällsekonomiskt perspektiv finnas motiv för att investera i mer långsiktiga åtgärder som syftar till att underlätta de nyanlända migranternas integration på arbetsmarknaden. För dessa personer behövs en långsiktig plan där det reguljära skolväsendet tar över ansvaret för kompetensuppbyggnaden under de första åren. Det grundläggande ansvaret för tillflödet av utbildade som ska matchas mot lediga arbeten finns framförallt inom utbildningspolitiken.

Ett annat behovsområde är att se över möjligheten för att ökad vikt kan tas till lokala arbetsmarknader vid bosättning. För detta krävs insatser inom bostadspolitiken så att lediga bostäder finns där arbeten finns. Det civila samhället fyller också en viktig roll i implementeringen av olika insatser och bör i större utsträckning kunna vara en utförare av olika tjänster som upphandlas av Arbetsförmedlingen.

Integrationen av nyanlända har blivit en av de viktigaste samhällsfrågorna för att inte skapa för stora obalanser i det svenska samhället.

Migrationsströmmarna av flyktingar kommer troligen att vara stora även i framtiden. En fortsatt hög sysselsättningsgrad hos den inrikes födda befolkningen och relativt långa etableringstider för nyanlända flyktingar kan bidra till ett ökat sysselsättningsgap mellan utrikes och inrikes födda.

Det är osäkert hur tillfälliga uppehållstillstånd för flykting- och anhöriginvandrare påverkar framtidens etablering av nyanlända. En del kommer troligen att arbeta hårdare för att öka chansen till permanent uppehållstillstånd medan andra kan bli omotiverade till att göra långsiktiga investeringar som leder till arbete. Ovisshet om att få stanna kvar i ett land och långa asylprocesser som ökar risken för posttraumatiska stressyndrom försvårar en snabb etablering. Även i andra länder är det osäkert hur migrationen kommer påverka sysselsättningsnivåer och sysselsättningsgap.

Då integration är en process kommer de utrikes föddas förfogande över resurser (både humankapital och socialt kapital) så småningom att konvergera mot de inföddas. Frågan är hur lång tid detta tar och hur mycket man kan snabba på processen. En förutsättning för en snabb etablering är att de nyanlända är "job-ready", det vill säga att de står till arbetsmarknadens förfogande och har en sådan kompetens att de kan

konkurrera om de lediga arbeten som finns. Hälsa skapar förutsättningar för att komma in på arbetsmarknaden. Troligen finns ett mörkertal kring de nyanländas hälsa, särskilt de flyktingar som kommer från konfliktområden och krig, och således blir det viktigt att öka kunskapsnivån kring de nyanländas hälsa. Ett ytterligare behovsområde handlar därför om att stärka samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och hälsovården. Samtidigt bör man korta ner handläggningstiderna för asylsökningssprocessen och under processen kunna erbjuda tidig assistens i form av språk- och arbetsrelaterad träning eller samhällsorienterade kurser.

Arbetsförmedlingens arbete inom etableringsuppdraget har redan lyfts fram internationellt i ett flertal rapporter, vilket tyder på att Sverige och Arbetsförmedlingen är på rätt väg (OECD och EU, 2015; OECD, 2016a; OECD, 2016b; Huddleston, 2014, Andersson Joona, 2015). Den samlade bilden av forskningen är dock att det är svårt att utvärdera effekter av integrationsåtgärder på arbetsmarknaden (se exempelvis Kennerberg och Åslund 2010; Petterson 2014). Vi vet fortfarande väldigt lite om vilka program som är de mest effektiva och som kan bidra till att förkorta etableringsperioden. Att jämföra olika länders integrationsinsatser är också svårt. Regelverk och statistikpresentation skiljer sig alltför mycket åt för att kunna dra några egentliga slutsatser om integration utifrån enkel arbetsmarknadsdata och befolkningsstatistik. Här finns utrymme för ett flertal studier. Denna rapport är ett första steg i Arbetsförmedlingens kunskapsarbete om integration.

## 11 Referenser

Andersson Joona, P., Wennemo Lanninger, A. och Sundström, M., (2015), "Etableringsreformens effekter på de nyanländas integration.", slutrapport, Stockholms universitet.

Andersson Joona, P. och L. Nekby (2012), "Intensive coaching of new immigrants: An evaluation based on random program assignment", *Scandinavian Journal of Economics*, Vol. 114, nr 2, 575–600.

Arai, M., Bursell, M. och Nekby, L., (2008), "Between Meritocracy and Ethnic Discrimination: The Gender Difference", WP 2008:2, Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS).

Arai, M. och Vilhelmsson, R., (2004), "Unemployment-Risk Differentials Between Immigrant and Native Workers in Sweden", *Industrial Relations*, vol. 43, No 3, s. 690-698.

Arbetsförmedlingen, (2014a), Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2014, URA 2014:6, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Arbetsförmedlingen, (2014b), Arbetsmarknadsrapport 2014, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Arbetsförmedlingen, (2015a), Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2015, URA 2015:4, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Arbetsförmedlingen, (2015b), Nettoinvandring, sysselsättning och arbetskraft – utmaningar för morgondagens arbetskraft, 2015-04-10, SOU 2015:104.

Arbetsförmedlingen, (2015c), Arbetsmarknadsrapport 2015, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Arbetsförmedlingen, (2016), Arbetsmarknadsrapport 2016, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Behtoui, A., (2007), "Segregerade nätverk: Vägen från skola till arbete". Sid 241–266 i *Utbildning, arbete, medborgarskap*, M. Dahlstedt (red.), Boréa:Umeå.

Bonin, H., (2016), Labour market reforms and Integration Strategies. What can Sweden learn from Germany? SNS 2016-05-16  
<http://www.sns.se/nyheter/2016/05/larlingsprogram-ar-nyckeln-till-integration>

Bourhis, R., Moise, L., och Perrault, S, (1997), "Toward an interactive acculturation model: A social psychological approach", *International Journal of Psychology*, 32(6), 369–386.

Borevi, C. och G. Myrberg, (2010), "Välfärdsstaten och de nyanlända: en flyktingplaceringspolitisk probleminventering", MiM Working Paper Series no. 10:3, Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare, Malmö universitet.

Bursell, M. och C. le Grand, (2012), "Comparing Fictitious and Real Persons: Explaining the Unexplained Ethnic Labor Market Gap from Register Data. A Replication of a Randomized Field Experiment in Sweden.", i Bursell, M. *Ethnic Discrimination, Name Change and Labor Market Inequality. Mixed approaches to ethnic exclusion in Sweden.*, Doktorsavhandling i sociologi vid Stockholms universitet.

Cabral Iversen, V., (2007), "Mental Health and Psychological Adaptation of Clinical and Non-Clinical Migrant Groups", Avhandling, St Olavs University Hospital (St Olavs) och Norwegian University of Science and Technology (NTNU), Trondheim.

Callens, M., (2015), "Integration policies and public opinion: in conflict or in harmony?", Barcelona/ Brussels: CIDOB and MPG.

Carlsson, M. och D-O. Rooth, (2007) "Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data", *Labour Economics*, Elsevier, vol. 14, nr 4, 716-729.

Ceobanu, A. M., och X. Escandell, (2010), "Comparative Analyses of Public Attitudes Toward Immigrants and Immigration Using Multinational Survey Data: A Review of Theories and Research", *Annual Review of Sociology*, 36(1), 309–328.

Cebulla, A., M. Daniel och A. Zurawan, (2010), "Spotlight on Refugee Integration: Findings from the Survey of New Refugees in the United Kingdom", Home Office Research Report No. 37, Home Office.

Çelikaksoy, A. och E. Wadensjö, (2015a), "The Unaccompanied Refugee Minors and the Swedish Labour Market", IZA Discussion Paper, No. 9306, Institute for the Study of Labour, Bonn, August.

Chiswick, B., (1978), "The Effect of Americanizations on the Earnings of Foreign-Born Men", *Journal of Political Economy*, vol. 86, 897-922.

Chiswick, B. R. och P. W. Miller (2003) "The complementarity of language and other human capital: immigrant earnings in Canada", *Economics of Education Review*, Elsevier, vol. 22(5), pages 469-480, October.

Damas de Matos, A. och T. Liebig, (2014), "The Qualifications of Immigrants and their Value in the Labour Market: A Comparison of Europe and the United States", *Matching Economic Migration with Labour Market Needs*, OECD and European Union, OECD Publishing, Paris.  
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264216501-en>

Dekker, R., och G. Engbersen, (2012), "How social media transform migrant networks and facilitate migration", *Global Networks*, Volume 14, Issue 4 October 2014, pages 401–418.

Dustmann och Frattini, (2011), "Immigration: The European Experience". IZA: Discussion Paper No. 6261.

Edin, P.A., P. Fredriksson och O. Åslund, (2004), "Settlement Policies and the Economic Success of Immigrants", *Journal of Population Economics*, Vol. 17, No. 1, pp. 133-155.

Ekberg, J. och M. Hammarstedt, (2002), "20 år med allt sämre arbetsmarknadsintegrering för invandrare", *Ekonomisk debatt*, nr. 4, årgång 30.

Eriksson, S., (2011), "Utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden" i *Vägen till arbete – Arbetsmarknadspolitik, utbildning och arbetsmarknadsintegration*, Bilaga 4 till *Långtidsutredningen 2011*, SOU 2010:88. Fritzes, Stockholm.

Eriksson S. och J. Lagerström, (2012), "Detecting discrimination in the hiring process: evidence from an Internet-based search channel", *Empirical Economics*, Springer, vol. 43, nr 2, 537-563.

Eurostat, (2015), "Residence permits statistics", Eurostat.  
[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Residence\\_permits\\_statistics](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Residence_permits_statistics). (Hämtat 2016-05-10).

Fahr, R. och U. Sunde, (2006), "Did the Hartz Reforms Speed-Up Job Creation? A Macro-Evaluation Using Empirical Matching Functions", University of Cologne, IZA Bonn, and University of Bonn. Discussion Paper No. 2470 November 2006.

Favell, A., (2001), "Integration policy and integration research in Europe: a review and critique", in Aleinikoff, T.A., Klusmeyer, D.B. (Eds), *Citizenship Today: Global Perspectives and Practices*. Carnegie Endowment for International Peace, Washington DC, 349-400.

Forslund, A., L. Liljeberg och L. von Trott zu Solz, (2013), "Arbetspraktik – en utvärdering och en jämförelse med arbetsmarknadsutbildning", IFAU- rapport 2013:4.

Garne, C., (2013), "Paradoxen i Sörmland Fokus", nr. 17, 2 maj 2013.  
<http://www.fokus.se/2013/05/paradoxen-i-sormland/>

Gonzalez, G., (2016), "Labour market integration of asylum seekers and refugees - Spain", European Commission, European Union, 2016.

Hainmueller, J., och D. J. Hopkins, (2014), "Public Attitudes Toward Immigration", *Annual Review of Political Science*, 17(1), 225–249.

Huddleston, T., Bilgili, Ö., Joki, A. och V., Zvezda, (2015), "Migrant Integration Policy Index 2015", Barcelona/ Brussels: CIDOB and MPG.  
<http://mipex.eu/sites/default/files/downloads/files/mipex-2015-book-a5.pdf>

Integrationsverket, (2004), "Integration och indikatorer. Några teoretiska och metodologiska utgångspunkter för användandet av indikatorer", Integrationsverkets rapportserie 2004:3 ISSN I 404-5370, Norrköping.

Isac, M. M., Maslowski, R., och Werf, G. Van Der, (2012), "Native Student Attitudes toward Equal Rights for Immigrants. A Study in 18 European Countries", *Journal of Social Science Education*, 11(1), 7–26.

Jacobs, D. och B. Herman, (2009), "The nexus between immigrant integration policy and public opinion in the European Union", in: Niessen, J., & Huddleston, T. (Eds), *Legal Frameworks for the Integration of Third-country Nationals*. Martinus Nijhoff Publishers: Leiden, 113-140.

Johansson, P. och O. Åslund, (2011) "Virtues of SIN: Can increased public efforts help disadvantaged immigrants?", *Evaluation Review* 35(4), 399–427.

Joyce, P., (2015), "Integrationspolitik och arbetsmarknad, en översikt av integrationsåtgärder i Sverige 1998-2014", *Delmi kunskapsöversikt* nr: 2015:3.

Kane, C. et al. (2014), "Mental, Neurological, and Substance Use Problems Among Refugees in Primary Health Care: Analysis of the Health Information System in 90 Refugee Camps", *BMC Medicine*, Vol. 12, No. 228, November.

Kennerberg, L. och O. Åslund, (2010), "Sfi och arbetsmarknaden", Rapport 2010:10. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).

Konjunkturinstitutet (2014), "Lönebildningsrapporten 2014", Stockholm.

Konjunkturinstitutet, (2016), "Konjunkurläget mars 2016, Fördjupning Arbetsmarknadsreformer i Tyskland och i Sverige".  
<http://www.konj.se/download/18.548e4db41539311e87cb5b48/1458636530270/Arbetsmarknadsreformer-i-Tyskland-och-i-Sverige.pdf>  
(Hämtat 160526).

Khoo, S.E., (2007), "Health and Humanitarian Migrants' Economic Participation", *Journal of Immigrant and Minority Health*, November.

Larsson, K. J., (2015), "Integrationen och arbetets marknad, hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer", *Linköping studies in arts and science*, No. 661, bokförlaget Altas, Scandbook Falun.

Liljeberg, L., S. Martinsson, S. och J. Thelander, (2012a), "Vad innebär det att bli coachad? En utvärdering av jobbcoachningen vid Arbetsförmedlingen", IFAU- rapport 2012:24.

Liljeberg, L., Sjögren, A. och J. Vikström, (2012b) "Leder nystartsjobben till högre sysselsättning", IFAU-rapport 2012:6.

le Grand, C. och R. Szulkin, (1999), "Invandrarnas löner i Sverige. Betydelsen av vistelsetid, invandrarland och svensk skolgång", i *Arbetsmarknad och Arbetsliv*, årgång 5, nr 2, sid. 89-110.

le Grand, C. och R. Szulkin, (2002). "Permanent Disadvantage or Gradual Integration: Explaining the Immigrant – Native Earnings Gap in Sweden", *Labour*, Vol.16, ss. 37–64.

le Grand, C, Szulkin, R, Tibajev, A och M. Tåhlin, (2013), "Vid arbetslivets gränser. Sysselsättning, matchning, barriärer 1974-2010", *Underlagsrapport till den parlamentariska socialförsäkringsutredningen. S 2010:04*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.

Machin, S. och A. Manning, (1999), "The Causes and Consequences of Long-Term Unemployment in Europe", i Ashenfelter, O C och D Card (red), *Handbook of Labour Economics*, volym 3C, Elsevier, Amsterdam.

Månsson, J. och L. Delander, (2015), "Mentoring as a way of integrating refugees on the labour market – Evidence from a Swedish pilot scheme", *Working paper series / Linnaeus University Centre for Labour Market and Discrimination Studies*, 2015:9.

Nationalencyklopedin, (2016), "Nationalencyklopedin, integration".  
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integration> (hämtad 2016-12-15)



Nekby, L., (2002), "Employment Convergence of Immigrants and Natives in Sweden", Working Paper 2002:9, Department of Economics, Stockholm.

Nordin, M., (2011), "Immigrants' returns to schooling in Sweden", *International Migration* 49 (4), 144-166.

Nordström Skans, O., (2004), "Scarring effects of the first labour market experience: A sibling based analysis", IFAU Working Paper 2004:14.

Migrationsverket, (2015), "Verksamhets- och utgiftsprognos oktober 2015", Dnr 1.1.3-2015-343.  
<http://www.migrationsverket.se/download/18.23e76fe91505855cf767e4/1445526069526/Migrationsverkets+oktoberprognos+2015+P5-15.pdf>

OECD, (2016a), "Making Integration Work: Refugees and others in need of protection", OECD Publishing, Paris.  
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264251236-en>

OECD, (2016b), "Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Sweden", OECD Publishing, Paris.  
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264257382-en>

OECD och EU, (2015), "Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In", OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264234024-en>

Olli Segendorf, Å. och T. Teljosou, (2011), "Sysstättning för invandrare – en ESO-rapport om arbetsmarknadsintegration", Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) 2011:5).

Peterson, S., (2014), "Utrikes födda på arbetsmarknaden – en forskningsöversikt", Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS).

Riksrevisionen (2011) "Statliga insatser för akademiker med utländsk utbildning", Riksrevisionen 2011:16.

Riksrevisionen (2013) "Ett steg in och en ny start – hur fungerar subventionerade anställningar för nyanlända?". RiR 2013:17

Riksrevisionen (2015), "Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?". RiR 2015:17.

Rooth D-O och O. Åslund, (2007), "Får utlandsfödda betalt för sin utbildning och sina kunskaper i svenska?", *Ekonomisk Debatt*, 2007 nr.3 årgång 35.

Saco, (2015), "Sveriges utrikesfödda akademiker", Saco.

SCB, (2004), "Efterkrigstidens invandring och utvandring", Demografiska rapporter 2004:5.

SCB, (2009), "Integration – utrikes födda på arbetsmarknaden", Integration. Rapport 2, Statistiska Centralbyrån.

SCB, (2012a), "Befolkningens utbildning och sysselsättning 2010", Statistiska meddelanden, UF 84 SM 1201.  
[http://www.scb.se/Statistik/UF/http://www.scb.se/Statistik/UF/UF0506/2012A01/UF0506\\_2012A01\\_SM\\_UF84SM1201.pdf](http://www.scb.se/Statistik/UF/http://www.scb.se/Statistik/UF/UF0506/2012A01/UF0506_2012A01_SM_UF84SM1201.pdf) (Hämtat 160520)

SCB, (2012b), "Utrikes födda 2012. Fortsatt ökning av utrikes födda i Sverige", Statistiska Centralbyrån.  
[http://www.scb.se/sv\\_/hitta-statistik/artiklar/fortsatt-okning-av-utrikes-fodda-i-sverige/](http://www.scb.se/sv_/hitta-statistik/artiklar/fortsatt-okning-av-utrikes-fodda-i-sverige/) (Hämtat 2016-05-26)

SCB, (2013a), "Integration – en beskrivning av läget i Sverige", Rapport 6, Statistiska Centralbyrån.

SCB, (2013b), "Ungdomsarbetslöshet – jämförbarhet i statistiken mellan ett antal europeiska länder", Arbetsmarknads- och utbildningsstatistik 2013:1, Stockholm.

SCB, (2014), "Integration – etablering på arbetsmarknaden", Integration. Rapport 7, Statistiska centralbyrån.

SCB, (2015a), "Andel utrikes födda, 2015 jämfört med 2014", Statistiska Centralbyrån.  
[http://www.scb.se/sv\\_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Topplistor-kommuner/290736/](http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Topplistor-kommuner/290736/) (Hämtat 160520).

SCB, (2015b), "Ökat valdeltagande bland unga och äldre", Statistiknyhet 2015-03-30, valdeltagandeundersökningen, Statistiska Centralbyrån.  
[http://www.scb.se/sv\\_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Allmanna-val/Allmanna-val-valdeltagandeundersokningen/12304/12311/Behallare-for-Press/387425/](http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Allmanna-val/Allmanna-val-valdeltagandeundersokningen/12304/12311/Behallare-for-Press/387425/)

Schlueter, E., Meuleman, B., och E. Davidov, (2013), "Immigrant Integration policies and perceived Group Threat: A Multilevel Study of 27 Western and Eastern European Countries", *Social Science Research*, 42(3), 670–82.

Schröder, L., (2007), "From Problematic Objects to Resourceful Subjects: An Overview of Immigrant-Native Labour Market Gaps from a Policy Perspective", *Swedish Economic Policy Review*, Vol. 14, nr. 1, 7–31.

Segerfeldt, F., (2013), "En arbetsmarknad för alla, så kan integrationen förbättras", Migro.

SOU, (2011), "Långtidsutredningen 2011", Huvudbetänkande, SOU 2011:11, Fritzes, Stockholm.

SOU, (2012), "Med rätt att delta – nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden. Betänkande från AKKA-utredningen. 2012:69.

SOU, (2015), "Långtidsutredningen", Huvudbetänkande. SOU 2015:104  
Spector, S., (2015), "Hög sysselsättning och låg arbetslöshet – Ett nationalekonomiskt perspektiv på arbetsmarknaden", Svenskt näringsliv, Samhällsekonomisk analys, juni, 2015.

Steel, Z. m.fl. (2009), "Association of Torture and Other Potentially Traumatic Events with Mental Health Outcomes Among Populations Exposed to Mass Conflict and Displacement: A Systematic Review and Meta-analysis", Journal of the American Medical Association, Vol. 302, No. 5, pp. 537-549.

Svantesson, E och T. Aranki, (2006), "Do Introduction Programs Affect the Probability of Immigrants Getting Work?", Working Paper 3, Handelshögskolan, Örebro universitet.

Szulkin, R., (2012), "Se upp för dörrarna, dörrarna stängs", Framtider. nr 4/2012

Szulkin, R., Nekby, L., Bygren, M., Lindblom, C., Russell-Jonsson, K., Bengtsson, R. och E., Normark, (2013), "På jakt efter framgångsrik arbetslivsintegrering", Institutet för Framtidsstudier

Södertälje Kommun, (2010).

[http://www.sodertalje.se/mainupload/dokument/Kommun%20o%20demokrati/V%C3%A5rt%20flyktingarbete/Sodertalje\\_sve.pdf](http://www.sodertalje.se/mainupload/dokument/Kommun%20o%20demokrati/V%C3%A5rt%20flyktingarbete/Sodertalje_sve.pdf) (Hämtat 160526).

Universitets- och högskolerådet (2014), "Effekter av utlåntag över utländsk högskoleutbildning", Redovisning av regeringsuppdrag till Universitets- och högskolerådet.

Wadensjö, E., (2013), "Övertäckning och bortfall". Rapport 2013:3. Stockholms Universitet.

Zetterberg, J., (2012), "Långtidsarbetslöshet och arbetslöshetskonjunktur på den svenska arbetsmarknaden", Ekonomisk Debatt, nr. 2 2012, årgång 40.

Åslund, R. och D.O. Rooth, (2007), "Do When and Where Matter? Initial Labor Market Conditions and Immigrant Earnings", Economic Journal, Vol. 117, No. 3, pp. 422-448.

## WORKING PAPER 2017:3

AV: MARIA CHEUNG OCH KRISTIN HELLSTRÖM

Arbetsförmedlingens Working Paper serie presenterar rapporter som rör analys av arbetsmarknadens funktionssätt och effekter av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Working papers kan laddas ned från  
[www.arbetsformedlingen.se](http://www.arbetsformedlingen.se)

Du kan beställa Arbetsförmedlingens informationsmaterial i alternativa format på  
[www.arbetsformedlingen.se/alternativaformat](http://www.arbetsformedlingen.se/alternativaformat)

### Synpunkter?

Rapporterna är pågående arbete och författarna tar tacksamt emot synpunkter.

Arbetsförmedlingens huvudkontor  
Forsknings- och utvärderingsenheten  
113 99 Stockholm  
E-post: [analysavdelningen@arbetsformedlingen.se](mailto:analysavdelningen@arbetsformedlingen.se)